

Četvrtak, 23. februar 2006.
Svedok Marko Atlagić
Svedok Džejms Biset (James Bissett)
Otvorena sednica
Optuženi pristupio Sudu
Početak u 9.02 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs (Nice), molim vas da nastavite.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Atlagiću, vrat ćemo se kasnije na vaše stavove o Šešelju. Došli smo do početka 1990. godine. Neću podsećati Pretresno veće na izlazak Slovenije sa 14. kongresa, ali možete li da nam pomognete samo u vezi sa sledećim, odbijanje slovenačkih amandmana. Ako se sećate, koji je bio poslednji predloženi amandman pre nego što su Slovenci napustili kongres?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne sjećam se toga.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je to imalo neke veze sa mučenjem u Jugoslaviji? Da li je to bio neki amandman koji je predložen i odbijen? Da li je tako?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Mislim da nije bila reč o mučenju nikakvom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li sam ja jedini ovde čiji lajv not nije na trenutak radio? Videli smo u tabulatoru 2 u dokumentu koji smo juče gledali, ne u tabulatoru 2, stav Raškovića, ali idemo dalje na 1990. godinu. 27. juna među opštinama koje su proglasile nezavisnost, koje su se izjasnile za nezavisnost bio je i Benkovac, je li tako? Imamo dokument koji možemo da pogledamo, ali trebalo bi da se toga sećate?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, ne sjećam se toga, jer ja nisam bio član Skupštine Opštine Benkovac, ali mislim da se nije radilo o nezavisnosti. Možda se radilo o udruživanju na nivou zajednice opština.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Imamo dokument. To je dokazni predmet 351, tabulator 8. Ali želeo bih da znam sledeće. Do tog vremena, a reč je o junu 1990. godine, ja pokušavam da pratimo stvari hronološki, nije bilo nasilja. Je li tako?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne, nije tako. Bilo je nasilja. Napadani su, ja sam već u prethodnim odgovorima rekao, napadane su širom Hrvatske, Srpske svetinje, srpski spomenici. Ja sam spomenuo Skradin, pa sam spomenuo Split. To je sve bilo prije 1990. godine prije šestog mjeseca. Čak imamo 1989. godine da je miniran kiosk "Politike" u Osijeku. To čitav svijet zna. To su i novine svjetske donijele. Tako dakle nije da nije bilo nasilja. Ipak je nasilje počelo ranije, čak i u ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Stanite tu za trenutak. Stanite tu. Videli smo već podsticanje mržnje na obema stranama. Vi ste nam govorili o onome šta su Hrvati govorili i mi ne poričemo da su rečene strašne stvari. Ali hoćemo to da vidimo i na drugoj strani. Želim da znam da u to vreme nije bilo ubistava ili bilo čega sličnog kada je reč o građanskim nemirima?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa i u 1990. godine što se tiče ubistava, ali, ovaj, bilo je pritisaka. Imamo ubistvo 1990. godine, zapravo početkom 1991. godine, a 1990. godine imamo nasrtaje. Nemamo fizička ubistva. Mi imamo 18. maja ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Atlagiću, nemamo vremena za odgovore koji nisu odgovori na pitanja. Bavili smo se događajima u junu 1990. godine i mislim da bi dobro bilo da pogledamo, to je u tabulatoru 8, dokaznog predmeta 351, a to je dokument koji se odnosi na udruživanje opština. Ja ću vam sugerisati sledeće, da je došlo do etničkog odvajanja mnogo pre nego što je došlo do bilo kakvog značajnog nasilja i mi ćemo to da otkrijemo iz ovih dokumenata. Da li prihvatate tu tvrdnju?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, ne prihvatam tu tvrdnju upravo iz razloga što je nasilja bilo. Vi mi niste dozvolili da odgovorim sada. Pa, mi imamo 18. maja 1990. godine upravo i u Benkovcu pokušaj ubistva Miroslava Mlinara. On je izboden nožem 18. maja, dakle prije 27. juna što vi ovde govorite da nije bilo nasrtaja i tako dalje. To je očiti primjer. I od

tada je, koliko je meni poznato, Srpska demokratska stranka zaledila odnose sa hrvatskim Saborom. Poslanici jedno mjesec dana dok nisu uspostavili kontakt, nisu bili prisutni na sjedinici Sabora krajem maja, je li, do negdje krajem juna ...

SUDIJA BONOMI: Gospodine Najs, je ovo pitanje dvosmisleno. Kada govorite da se proceni da je došlo do etničkog odvajanja mnogo pre nego što je došlo do značajnog nasilja, da li pri tome mislite na strani Hrvata ili na strani Srba?

TUŽILAC NAJS: Na strani Srba.

SUDIJA BONOMI: Pa, možda je to razlog zašto vas svjedok nije razumeo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dajte da idemo dalje. Babić je svedočio na ovom Sudu. Vi to znate, je li tako?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, čuo sam iz štampe.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I on nam je objasnio da je tražio i dobio pomoć i od Jovića i od ovog optuženog. Da li ste za to čuli?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne, nisam čuo. Mislim da je, mislim da su to neistine. Babiću je vrlo teško vjerovati, jer on je čovjek koji bi za mali interes rekao šta god ko želi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Samo trenutak. Dakle, vi to tvrdite, ali šta onda kažete, zašto bi to bilo u Jovićevom interesu, odnosno u Babićevom interesu da kaže da je dobio podršku Jovića i Miloševića?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa već to, ranije nikada, koliko ja znam, koliko ga znam, a ne znam ga dobro, nikada nije ponovio, zapravo rekao i ne znam u čemu bi mu pomoć 1990. godine bila. Babić je tada imao vlast u Kninu. On je izabrani bio predstavnik Srpske demokratske stranke koliko se ja sjećam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I ponovo, to je hronološki interesantno i možda značajno, želeo bih da nam pomognete oko toga. On je nama rekao da je to bilo 13. avgusta kada je otišao kod ovog optuženog i dobio njegovu podršku i on je dosta detaljno govorio o tome, ali rekao nam je da je u

suštini dobio podršku optuženog i to mu je optuženi rekao. Vi ste nam nešto rekli o takozvanoj "balvan revoluciji". Čija je to bila ideja?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, nisam vam baš govorio o "balvan revoluciji". Najprije da kažem ovo za 13. avgust. Ne date mi da kažem. Pitajte, a onda prelazite na drugo pitanje. Što je gospodin Babić svjedočio da je bio kod optuženog, ne vidim razloga u to vreme pošto Srpska demokratska stranka je imala svoje predstavnike u Saboru. Ne vidim u kom smislu pomoć. A što se tiče "balvan revolucije" takozvane, to nije bila nikakva "balvan revolucija", to je, ja sam i govorio jučer, posle 18., odnosno poslije 17. avgusta posle dolaska paravojnih hrvatskih formacija, odnosno napada, takoreći prvoga, iz Korenice prema Benkovcu, onda su već narod Like, stavili su u stvari drvo, balvane, ovaj, odnosno, zapriječili su prelaz i to je to i ništa drugo. Narod je u stvari pokušao da brani svoje kuće od paravojnih formacija, nelegalnih u to vrijeme. To su nelegalne formacije, je li. Pokušao je da se zaštiti, jer su oni bili naoružni, bili su sa transporterima i ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Stanite na trenutak, Babić nam je rekao da je na tom sastanku od 13. avgusta da je njemu optuženi rekao da će imati podršku vojske i obavestio ga je savezni, odnosno obavestio ga je savezni ministar unutrašnjih poslova da podigne barikade. Prema tome, to samo podizanje barikada, ti balvani na putu, ta ideja je došla iz Beograda. Da li to prihvatate?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne, ne prihvatam ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali ...

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: I mislim da gospodin Babić nikad tako ranije nije ni govorio niti mislio. Zašto on to sad tako govori, to je njegova stvar, ali balvan takozvana revolucija ona je došla, postavljene su prepreke, jer su naoružane paravojne hrvatske formacije, ovaj, nasrnule na srpski narod. Evo konkretno kada je bio slučaj u Benkovcu. I ne vjerujem u to da je njemu neko iz Beograda, pogotovo od vojske rekao ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim vas da budete sasvim fokusirani na vaše odgovore, jer nemam vremena za dugo ispitivanje. Vi ...

prevodioci: Nije uključen mikrofon.

SVEDOK ATLAGIĆ: Pa, ja mislim, gospodine Najs, da je red da se ovde istina utvrdi. Nije u pitanju vrijeme, nego istina, valjda.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Atlagiću, vi ste rekli da Babić nije pouzdan u tom pogledu. Dozvolite da vam kažem nekoliko stvari. On se izjasnio krivim na osnovu činjenica koje mu je predočilo Tužilaštvo i to na javnom pretresu i u okviru tih činjenica na osnovu kojih se on izjasnio da je kriv bilo je i to da je on otišao kod optuženog 13. avgusta i da mu je optuženi ponudio podršku. On nam je to i rekao u iskazu i objasnio je kako je postojala paralelna struktura vlasti koja se sastojala od Ministarstva unutrašnjih poslova i Državne bezbednosti koji su podržavali događaje u Krajini i on nam je objasnio kakava je razlika u stavovima između njega i Martića. To ste mogli da vidite i u štampi. Objasnio je kako je cilj bio udruženi zločinački poduhvat, izjasnio se krivim na osnovu toga i govorio je da u okviru toga udruženog zločinačkog poduhvata je bilo prisilnog iseljavanja hrvatskog stanovništva koje je bilo većinsko u odnosu na srpsko stanovništvo. On je svedočio o tome i izjasnio se da je kriv po tom osnovu i izrečena mu je jedna duža zatvorska kazna. Možete li da nam kažete koji deo tog iskaza nije tačan, a u odnosu na to da mu je Petar Gračanin savetovao da podigne barikade?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Moje je mišljenje da mu je čitav iskaz netačan. Zašto? Pa, 1990. godine gospodine Najs ne postoje nikakvi paralelni organi vlasti. 1990. godine gospodin Babić je bio vlast i on je legalno izabran, dakle u Skupštini Opštine i niko nije formirao nekakvu novu paralelnu vlast. Nije ni postojala. On je bio predsjednik valjda opštine. Zdravko Zečević je bio iz SDS-a u Benkovcu legalno izabran. Sergej Veselinović u Obrovcu i u mnogim opštinama. Prema tome, koja je to paralelna vlast. MUP je funkcionisao od dna do vrha 1990. godine, osim što su paravojne hrvatske formacije, takozvane zenge pokušale da napadnu srpska sela, da razoružaju policijske stanice sa većinskim srpskim stanovništvom, a to je ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Atlagiću, moram da vas prekinem.

SUDIJA BONOMI: Da li je fer da skratite njegov odgovor kada je vaše pitanje dva puta duže od njegovog odgovora? Čini se da svedok daje relevantne informacije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Izvolite nastavite, gospodine Atlagiću. Moje je pitanje bilo zašto Babiću ne treba verovati. Zašto je on nepouzdan?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Zato što je on kao ličnost, po mojim saznanjima koliko imam kontakte, koliko sam imao ranije kontakte, nisam mnogo, ali mislim to je ličnost koja će za mali interes da učini sve, da kaže, da porekne. To je osoba, jednom rečju, kojoj ne može da se vjeruje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Razumem ...

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ja mislim, evo da budem otvoren, mislim da Babić to govori ili što mu je to neko rekao ili da je ucjenjen od nekoga. Ne vidim razloga zašto to, kad to nije istina.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Shvatam. Sada bih molio da pogledate jedan kratak odlomak iz filma "Smrt Jugoslavije" (The Death of Yugoslavia). Časni Sude, mi smo imali problema sa transkriptima i tekstem koji je postavljen na ekran tako da bismo zamolili prevodioce da nam pomognu, da prevode onako kako čuju. Biću im jako zahvalan. To je na sistemu senkšen. Ovo je Gračanin. U tekstu koji imamo piše da je on savezni ministar unutrašnjih poslova i molim vas da slušate ono šta je on rekao kao ministar o ovom delu istorije.

(Video snimak)

Petar Gračanin: Stavite barikade. I to sam ih učio. I noću da čuvaju stražu ko ima šta, a ko nema oružje on ima lovačko. Nešto mora da, da se čuva straža, nekoliko, ovaj, meštana da budu budni stalno da ne bi upale ustaše.

Milan Babić: Obećanja od gospodina Jovića, osjećao sam da bi na neki način moglo da nam se pomogne.

Novinar: Naoružani sa više stvari od samog saveta, Srbi u Kninu su organizovali barikade na putu. Beogradska televizija je vrlo brzo emitovala strah njihove srpske braće u Hrvatskoj.

Novinar: Nalazimo se na položaju na kojoj stražu čuva ...

Osoba broj 1: Narod je pomalo, kako da kažem, preplašen.

(Kraj video snimka)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dve stvari. Ako pogledamo poslednji deo ovog odlomka, da li ste na televiziji videli kako se prikazuje kako ljude zaustavljaju na barikadama na putevima i kako ti ljudi izražavaju svoj strah?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Najprije da kažem da ovo što sam vidio na snimku da ne znam iz kog je vremena intervju vršen ili film sniman kod gospodina, ovaj, Gračanina, ali ako se radi poslije 17. avgusta 1990. godine onda ima logike da se barikade postavljaju zbog toga što su redarstvenici već nasrnuli tada, pogotovo u devetom mjesecu kada su u više opština, ovaj, nelegalne ove formacije napadale na srpski narod. Prema tome, narod je čak i lovačkim puškama, uzeo pušku da brani svoje kuće i ognjišta i to uopšte nije sporno. Dakle ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Atlagiću, prvo sam vas pitao da date odgovor na poslednji deo snimka. Dakle, na ono kada se prikazuju ljudi koji govore o svom strahu na kontrolnim punktovima i to saopštavaju medijima. Vratićemo se na prvi deo. Da li ste čuli moje pitanje?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Nemam prijevod.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li sad čujete?

SUDIJA ROBINSON: Pokušaćemo ponovo, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste videli kada se ne televiziji emituju snimci ljudi koji izražavaju svoj strah na kontrolnim punktovima?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, ovo što sam video na televiziji, normalno da straha ima kad su barikade. Strah je tu i Srba i Hrvata, ali je strah od redarstvenika. Dakle, barikade su stavljene na domak srpskih sela radi zaštite od redarstvenika, odnosno paravojnih snaga u to vreme.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. A sada ćemo se vratiti na prvi deo tog snimka. Da li imate ikakav razlog da sada sumnjate u to što je Babić rekao da mu je Gračanin savetovao, da mu je on rekao da podignu barikade na putu u takozvanoj "balvan revoluciji"?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, sumnjam uopšte da mu je Gračanin rekao u to vrijeme, jer balvani su stavljeni posle, uzmimo, napada, tako da kažemo, redarstvenika na Benkovac na onaj skup. Dakle odmah iza toga su, zapravo te noći, već večeri nisu dozvolili barikadama Srbi iz Like da idu naoružane, ovaj, specijalne jedinice sa tri vozila u Benkovac na taj narod.

Prema tome, ne verujem da mu je Gračanin tada to govorio. Ne mogu u to da povjerujem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Shvatam ...

SUDIJA KVON: Gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: Izvolite, časni Sude.

SUDIJA KVON: Da li možemo da pojasnimo ovo šta je gospodin Jović navodno obećao gospodinu Babiću. U transkriptu koji smo dobili u pismenom obliku kaže se, tu govori gospodin Babić: "Nismo dobili konkretno obećanje, ali nisam imao sumnji da će nam Beograd pomoći".

TUŽILAC NAJS: Da.

SUDIJA KVON: U našem transkriptu piše drugačije.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, mi znamo na osnovu iskustva sa ovim filmom da ono što se pojavljuje na ekranu ne treba uzimati u obzir nego ono što nam kažu prevodioci. Ono šta su oni preveli je sledeće: "Obećanje koje je dao gospodin Jović bila su od koristi. Mislio sam da nam mogu pomoći na neki način oružjem i više od saveta".

SUDIJA KVON: To je ono šta govori narator u seriji ...

TUŽILAC NAJS: Da ...

SUDIJA KVON: Ali to je bitno drugačije.

TUŽILAC NAJS: Da, jeste. Ali prvi deo je taj koji je vrlo važan deo za ovog svedoka.

SUDIJA BONOMI: Da li vi i dalje mislite da se na ovaj film može oslanjati sobzirom na tendencioznu prirodu ovih komentara?

TUŽILAC NAJS: Pa, svakako da. Kada neko direktno govori u kameru i iznosi svoju verziju kao što recimo ovde iznosi Gračanin, onda to ima izuzetnu vrednost i nema razloga da se sumnja u to šta je rekao.

SUDIJA BONOMI: Da, ali ovo je montirano, morate da se zapitate kako je sve ovo stavljeno zajedno i kako je izvršena selekcija kako bi se stavilo zajedno?

TUŽILAC NAJS: Ja mislim da ćemo i dalje da se oslanjamo na to, a u ovom slučaju to odgovara iskazu koji je dao gospodin Babić. Možemo li na trenutak da pređemo na zatvorenu sednicu?

SUDIJA ROBINSON: Da. Idemo privatnu sednicu.

(privatna sednica)

sekretar: Sada smo na otvorenoj sednici.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zar nije tačno da do 17. avgusta, dakle u vreme balvan revolucije, nije bilo nikakvog nasilja koje su počinile jedna ili druga strana u smislu da je bilo ubijanja, već da je ovo bio prvi akt nasilja u sporu između Hrvatske i Srba koji su živeli u Hrvatskoj? Dakle, to je bio prvi akt nasilja, zar ne?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, bio je prvi akt nasilja, ali je bilo pokušaja nasilja i ranije. Ja sam rekao, a kao da me ne slušate ili ne želite ovo čuti, 18. maja 1990. godine upravo u Benkovcu je izboden nožem Miroslav Mlinar koji je bio predsednik SDS-a i predsednik SDS-a, koliko se sjećam, doktor Jovo Rašković zamrzava odnose sa hrvatskim Saborom. Njegovi poslanici već od tada se nisu pojavljivali u hrvatskom Saboru, mislim da se radilo ...

prevodioci: Samo malo sporije radi prevoda, molim vas. Hvala.

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Hvala. Tek nakon mjesec dana su se oni pojavili. Dakle, bilo je nasrtaja, nije da nije bilo nasrtaja. Ja sam već i govorio od juče u 1990. godini.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni Sude, imam problema da dobro čujem ovog svedoka, tako da sam sada promenio slušalice. Izvolite.

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ja da ponovim dakle, pošto gospodin Najs nije ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Nema potrebe. Pročitao sam sa ekrana.

SUDIJA ROBINSON: Nema potrebe da to ponavljate budući da je gospodin Najs to pročitao sa ekrana.

SVEDOK ATLAGIĆ: Gospodine Robinson, podatak vrlo interesantan za 1990. godinu, a to je da je u novembru mjesecu 1990. godine ubijen milicioner Goran Alavanja u mjestu Karin Selu, dakle nije da je bilo nasrtaja, on je ubijen u tom selu, upravo mislim da je i sjednica Sabora drugi dan ...

SUDIJA ROBINSON: Ali to je bilo posle avgusta 1990. godine.

SVEDOK ATLAGIĆ: Jeste nakon avgusta, ali prije avgusta bio je Miroslav Mlinar na mom terenu, na toj izbornoj jedinici.

SUDIJA ROBINSON: U redu. Primili smo to na znanje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Želim da vam sugerišem na ovaj ili onaj način da Srbi u Hrvatskoj tražeći etničko odvajanje, u celini ili delimično, odgovarali su planovima drugih, iako vi to niste znali tada, u to vreme. A to, recimo, podizanje barikada na osnovu saveta iz Beograda je možda jedan takav primer. Da li prihvatate da ste možda reagovali na planove iz Beograda, a da to niste ni znali?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne, ne mogu prihvatiti ovo što pokušavate insinuirati meni. A ovo da je bilo da su se Srbi etnički udruživali, najprije su se etnički udruživali, odnosno odvajali Hrvati. To sam vam ja i na jednoj prošloj sjednici rekao. To je pisalo u svim dokumentima Hrvatske demokratske zajednice. Eno u programu, pa u izborni proglašima i tako dalje, već prije izbora. Dakle, praktično su se Hrvati odvojili već od Jugoslavije i od Srba prije izbora, već u predizborno vrijeme. I meni su kolege hrvatske nacionalnosti posle pobjede HDZ-a rekli, ovako su mi kazali: "Nismo više ni braća ni prijatelji". Ali od amandmana 1990. godine su ponavljali: "Nismo više prijatelji od amandmana". Prema tome, to je jedan raniji proces, duži

proces odvajanja i kako se odvajala Hrvatska od Jugoslavije isto tako je SDS, odnosno i Srbi su pratili na isto to koristili su i dosta kasnije, koristili su to pravo da se odvoje od Hrvatske, pošto hrvatski Sabor nije prihvatio ni kulturnu autonomiju Srba u Hrvatskoj, što smo mi poslanici, bez obzira na stranku, tražili. Tražili smo kulturnu autonomiju. Vi možete dobiti od Sabora ako hoćete za 10 minuta sve moje diskusije. Kretale su se u tom smislu da Srbi traže autonomiju, je li, i kasnije kako je razvoj događaja išao, tako su se i povećavale ambicije i Socijal - demokratske stranke.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da ste odgovorili na moje pitanje. Hteo bih da sada pređemo na sledeće. Časni Sude, znam da ima problema sa mikrofonima u novoj sudnici. Pokušavam da pomognem prevodiocima tako što ću uključiti oba mikrofona kako bi me bolje čuli. Izgleda da tako bolje čuju. Pređimo sada na 1991. godinu. Dakle, deklaracija o Republici Srpskoj Krajini odvijao se u fazama korak po korak počevši u decembru da bi bila kompetna u 1991. godine. Ali pogledajmo nešto u vezi sa vama. 1991. godine došlo je do organizacije grupa određenih Srba koji su se potpuno protivili ratnoj opciji i nasilju. To je tačno, zar ne?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, što se tiče Srba oni su se uopšte protivili ratnoj opciji. Oni su se odupirali. Nisu oni izazivali rat. Izazivale su ilegalne paravojne formacije. Sigurno da im je bio interes svima mir, a ne rat.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali među konkretnim grupama imamo Srpski demokratski forum osnovan 1991. godine. Zar nije tačno da ste vi u početku prisustvovali nekim od njihovih sastanaka? Niste im se pridružili, ali ste bili prisutni na nekoliko sastanaka, zar ne?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne isključujem mogućnost da nisam bio prisutan kao što sam bio prisutan i na sastancima Hrvatske demokratske zajednice u Benkovcu kada je gospodin Tuđman držao svoj govor i dolazio i tako dalje. Međutim, aktivnosti Srpskog demokratskog foruma iz 1991. godine meni zaista nisu poznate ili ih se ja ne sjećam. Ne znam ko je vodio taj forum.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodin Pupovac, veoma ugledan političar koji je i dalje aktivan u Hrvatskoj. On je bio tamo prisutan i on i njegove kolege. Izvolite? Izvinite, nastavite.

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Mislim, sa 100 postotnom sigurnošću mogu da tvrdim da gospodina Pupovca nisam vidio 1991. godine nisam

video ni na kakvim sastancima na području Republike Srpske Krajine. Bar koliko je meni poznato nije dolazio. Dolazio je jedino doktor Žarko Puhovski. On je organizovao te skupove i govorio protiv rata. Na tim skupovima sam ja ustajao i govorio. To nije sporno. Mislim da gospodina Pupovca u 1990. i 1991. godine zaista, moguće da sam ga vidio negdje na nekom sastanku, ali ne znam da je uopšte postojao Srpski demokratski forum tada.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Međutim, možete da potvrdite da su se gospodin Pupovac i njegove kolege Srbi zauzimale za miroljubiv stav u Hrvatskoj i on je i dalje član Sabora i dalje zauzima isti stav, a to je da treba poštovati principe srpske integracije i zajedničkog života u Hrvatskoj. U pravu sam, zar ne?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne, niste u pravu kada je u pitanju gospodin Pupovac. Moram da vam napomenem da glasom gospodina Pupovca u hrvatskom Saboru, ovaj, Srbi u Hrvatskoj su postali još manje od nacionalne manjine, samo njegovim glasom. I posle toga on je rekao valjda će hrvatski, on je izjavu dao, valjda će hrvatski narod znati nagraditi i tako dalje. Ne mislim ja o gospodinu Pupovcu 1990. i 1991. godine, samo jednom, jednom u Zagrebu je došao kod mene, ali to je bilo, ovaj, čisto u smislu da kod promjene, prije promjene ustava da kažem da smo mi Srbi, ja da sam nacionalna manjina. Mislim da je gospodin Pupovac bio doušnik Franje Tuđmana. To je neosporno 1990. i 1991. godine i da nije radio u interesu Srba. Ne mislim ja tako 1990. i 1991. godine. A ne mislim da radi ni danas, ne mislim ni danas, jer Srbi su danas šikanirani u Hrvatskoj kao i 1990. do 1995. godine. Nemaju nikakva ljudska i nacionalna prava. U prvom redu gospodin Pupovac neka mi vrati 50.000 stanova i meni moj stan, nek vrati moje imanje, nek nas vrati 500.000 Srba u Krajinu danas. Neka to Hrvatska vrati, ako je demokratska zemlja. Ja nisam čuo da se založio gospodin Pupovac ili gospodin Mesić i tako dalje ili da su vratili staru deviznu štednju sa hrvatskih banaka. Hrvatski narod je dobio, a Srbi ne mogu to danas da dobiju i tako dalje. Dakle, to je jedna politika koja traje kontinuirano i danas.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Moram da vas prekinem, budući da je vreme ograničeno. Čak i ako se ne sećate da ste prisustvovali skupovima ili sastancima Srpskog demokratskog foruma, da li se može reći da ste 1991. godine vi ustvari se povezali sa Babićem?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne. Ja gospodina Babića sam, takoreći sa njim konkretno imao, tako da kažem, u prisutnosti tek posle 1993. godine. 1991. godine ja sam imao svoju stranku. To je Savez socijalista Hrvatske bio i nisam bio član nijedne stranke ni 1992. godine. Prema tome, nije bilo potrebe da se povezujem sa gospodinom Babićem ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, u redu ...

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: ... Ili bilo ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. Pričekaćemo do 1993. godine, ako uopšte stignemo do te godine. Hteo bih da pogledate još nešto. Pustićemo sada kratke govore Jovana Raškovića. To je deo jednog dokumentarnog filma "Komšije". Radi se o nezavisnoj produkciji. Takođe imamo i transkript ovog snimka, međutim bio bih zahvalan prevodiocima ukoliko bi oni prevodili ono šta čuju. Prvi snimak je snimljen u blizini vašeg grada Benkovca i to 17. avgusta. Molim da se pusti snimak.

(Video snimak)

Masa ljudi: Ubićemo Tuđmana, ubićemo Tuđmana. Ubićemo ustaše, ubićemo ustaše ...

Jovan Rašković: Hvala, hvala vam. Nemojte od mene tražiti oružje. Nemojte od mene tražiti oružje. Ali ako treba oružja, valjda će se naći neko ko će vam ga dati.

Masa ljudi: Jovo Srbije, Jovo Srbije ...

Jovan Rašković: Dobro je da lete iznad nas avioni. Dobro je da se javlja naša Jugoslovenska narodna armija. Ovi avioni što su prošli poruka su sa neba i zna se da je Jugoslovenska narodna armija mirotvorna armija, da ona neće dizati mač ni na koga ...

(Kraj video snimka)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim da se zaustavi snimak. Da li ste bili prisutni na tom mitingu 17. avgusta 1990. godine u ili u blizini vašeg rodnog mesta?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Gospodine Najš, to se desilo 17. avgusta 1990. godine, dakle sutradan pošto su redarstvene snage, odnosno predstavnici stanice Javne bezbjednosti Zadar oduzeli rezervnom sastavu

policije oružje, međutim prije ovog skupa, u jutarnjim satima bio je skup ispred Skupštine Opštine Benkovac. Tu su govorili čelnici opštine Benkovac i tražili su da se vrati to oružje. Onda je skup nastavljen ispred stanice Javne sigurnosti Benkovac. Ja sam tu govorio na tom skupu i odvratio narod da ne izvrši napad na same policajce zbog toga što su to dali. Međutim, taj skup koji ste vi prikazali ovdje, odnosno na filmu se održao u mjestu Buković u poslijepodnevним satima. Ja sam bio prisutan na tom skupu. Nisam govorio, samo sam bio prisutan ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala.

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Samo malo. Taj je skup održan poslijepodne u organizaciji Srpske demokratske stranke. Ja nisam bio član stranke, ali sam kao građanin i poslanik bio prisutan na tom skupu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ono što jasno možemo da vidimo jeste da uprkos tome što pre toga nije bilo nasilja, kako sam ranije identifikovao, masa je odgovarala Raškoviću ili je samoinicijativno to radila, ali vikala je "ubićemo Tuđman" i u toku ovog sukoba, na samom početku i jedna i druga strana su koristile ekstremne parole i veoma oštar jezik ili vi mislite da to šta je masa uzvikivala, da je to bilo opravdano?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ja pošto sam bio prisutan... Dozvolite da vrlo kratko, vrlo ću kratko da objasnim. Tačno je da je masa uzvikivala "ubićemo Tuđmana", ali to je uzvikivala posle slanja policijskih paravojnih formacija prethodne noći iz Korenice, naoružanih policajaca na narod ujutro na skup koji se desio ispred Skupštine opštine Benkovac. Dakle, to je prvo, i revoltiran što su redarstvene snage iz pravca Korenice pošle na taj narod, narod je to uzvikivao iz straha. Sasvim je logično da je to uzvikivao, jer je ta vlast slala nelegalne formacije na goloruki narod. Drugo, ovo kad kažete na mjestu Buković da je isto tako uzvikivano, vi mora da znate da su u tim satima tri helikoptera bila upućena na taj narod. Dakle, prema tome tu se radilo zaista o jednom oružanom napadu i vojska je, zahvaljujući vojsci nije došlo do dejstvovanja na skupu na kojem je čak i Rašković govorio. Evo to su sve istine, sve drugo po meni su zaista laži. Ja sam čovjek koji je bio poslanik tada, nezainteresovan, ali mogu tamo gdje sam bio mislim da objektivno sam snimio situaciju.

SUDIJA BONONI: Gospodine Atlagiću, da li ste se pridružili ovom uzvikivanju?

SVEDOK ATLAGIĆ: Ne.

SUDIJA BONOMI: Zašto je onda tako lako bilo vama da se oduprete toj vrsti ponašanja, a velika većina prisutnih tamo se ponašala na način kako smo videli i čuli? Po čemu se vi razlikujete od njih?

SVEDOK ATLAGIĆ: Sad ću vam reći, gospodine Bonomi (Bonomy), nije ni meni bilo lako. Moram da vam kažem da mi je to jedan od najvećih strahova u životu bio. Nisam mogao da povjerujem da se to događa, ali možete zamisliti ljude koji su manje naobrazbe, koji ne znaju, koji ... Jednostavno je domet njihovog gledanja je bio da su napale redarstvene snage i da hoće da ih pobiju. Evo, to mogu razumjeti zaista da su to uzvikivali, a Tuđman je već prethodno držao osnivačku skupštinu Hrvatske demokratske zajednice u Benkovcu 1990. godine. Čini mi se da je mart bio gdje je ...

SUDIJA BONOMI: Nisam u stanju više da vas pratim. Podsetite me zbog čega ste rekli da je policija bila poslata da ih sve ubije? Koja je osnova toga?

SVEDOK ATLAGIĆ: Pa, osnova toga jeste, kako je kasnije razvoj događaja ovaj se razvijao jeste napad na Srbe kao alibi za otcjepljenje od Jugoslavije.

SUDIJA BONOMI: Ne, ne. Govorimo o 17. avgustu. Po vašim rečima, desilo se samo jedno ubistvo, zatim takođe uzimanje oružja od policije. To nije osnova da se kaže "da policija dolazi da nas sve pobije". Šta je prouzrokovalo te demonstracije?

SVEDOK ATLAGIĆ: Pa, prouzrokovao je raniji razvoj događaja u izbornu, čak u predizborno vrijeme, ali i prethodna večer, prethodni dan kada je MUP Republike Hrvatske poslao tri naoružana vozila na, i ujutro, dakle toga dana ujutro na taj narod. Narod je o tome informisan i to je u stvari reakcija na samoodržanje na, borba za goli život. Uzvikivanje poslednje, traženje poslednje pomoći ...

SUDIJA BONOMI: Hvala ...

SVEDOK ATLAGIĆ: ... je li, bilo koga.

SUDIJA BONOMI: Hvala. Hvala vam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I tačno je da je od 17. avgusta Knin u stvari bio otepljen od ostalog dela Hrvatske, zar ne?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa ja, moja saznanja ne idu da je bio otcjepljen od 17. avgusta Knin bio.

TUŽILAC NAJS: U redu. Idemo dalje. Dokazni predmet 352, tabulator 36. Shvatate da idem hronološkim redom i to iz određenih razloga. Radi se o dokumentu kojim smo se već ranije bavili. Časni Sude, zaboravio sam da zamolim da se usvoji prethodni video snimak, budući da je svedok rekao da je bio tu prisutan.

SUDIJA ROBINSON: U redu.

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet 953. Uvrštava se zajedno sa transkriptom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Radi se o jednom dokumentu. Pretpostavljam da vam poznat na ovaj ili onaj način. Datum je 1. april 1991. godine i radi se o odluci o pripajanju Srpske Autonomne Oblasti Krajine Republici Srbiji. Dakle, Srpska Autonomna Oblast Krajina spaja se sa Republikom Srbijom i teritorija Srpske Autonomne Oblasti Krajina postaje konstitutivni deo ujedinjene teritorije države Republike Srbije. Vaše područje je bilo deo Hrvatske. Da li vi verujete da su postojala bilo kakva ustavna prava da odjednom proglasite da ste deo jedne druge države?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Što se tiče ove odluke, nisam je ranije vidio, ali znam sledeće. Radi se o 1. aprilu 1991. godine kako ovde stoji. Međutim, hrvatski Sabor je već 1990. godine donio Ustav kojim je odvojio Republiku Hrvatsku od Jugoslavije i Srpska demokratska stranka je slijedila to koristeći isto tako pravo za srpski narod koji je imao pravo u to vreme na, ovaj, udruživanje sa drugim narodima, prema tome vjerovatno u tom smislu je imao, ako je imao hrvatski narod imao je i srpski. To im je Ustav dao. To nije sporno. Međutim, ne znam tačno, ali mislim da, pošto nisam pratio u to vreme ove odluke, nisam bio organizovan u ove parlamente i tako dalje ili ne znam kako se već oblasti zovu, ali mislim da je jasnije, koliko se sjećam, ali ne mogu 100 posto tvrditi, ova odluka stavljena van snage ili nije prihvaćena ili koliko znam. Ali, mislim što se tiče naroda, srpski je narod u Hrvatskoj

po ustavu, kao i hrvatski narod imao ista prava. Srpska demokratska stranka je vodila organizovanje tako da je sljedila ono što je hrvatski Sabor radio, a pošto hrvatski Sabor nije dao Srbima autonomiju ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim vas stanite na trenutak. Ako postoji neko pitanje ustavnog prava, ako je značajno, onda će se time baviti eksperti, budući da vi niste pravnik.

SUDIJA BONOMI: Da, ali pogledajte pitanje koje ste mu postavili.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, ali ja sam ga pitao za njegovo lično mišljenje. Međutim, sada ću preći na nešto drugo, što je značajnije. Zar nije istina da pre izbivanja bilo kakvog značajnijeg pravog nasilja, dakle govori se o 1. aprilu, da su Srbi u Hrvatskoj u stvari započeli proces u kome su tražili *de facto* etničko odvajanje time što su proglasili Republiku Srpsku Krajinu i oni su u stvari već tražili da se priključe Srbiji pre bilo kakvog pravog izbivanja nasilja između dve etničke grupe?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne. Što se tiče prava i jednog i drugog, ja nisam pravnik, ali kao što reče gospodin Bonomi, ovaj, to mogu da kažem, da to pravo jednako pripada i Hrvatima i Srbima. A ovo što kažete prije 1991. godine, odnosno 1990. godine da nisu nikakva nasilja izbijala, nije tačno. 1991. godine mi imamo nasilja širom Hrvatske već. Imamo u Otočcu, Ogulinu, Zagrebu, Gospiću, rijeka Drava, Sava i tako dalje, da ne govorim Zapadnu Slavoniju i tako dalje. Dakle, procesi su započeti, ali što se tiče Republike Srpske Krajine, ona je pratila samo hrvatski Sabor. Sve ono što je radio hrvatski Sabor, tobože na pravu koji je nasilno vršio secesiju od Jugoslavije, Srpska demokratska stranka organizovana je na isti način i koristila to pravo koje je imala po Ustavu i za srpski narod. I ako vidite hronološki, uvijek je Republika Srpska Krajina kasnila iza tih događaja. Mi već u oktobru, ja vas moram podsjetiti, da mi u oktobru mjesecu već imamo 1990. godine, odnosno 1991. godine oktobar mjesec, Vlada Republike Hrvatske već je proglasila vojsku da je nelegalna na području Hrvatske. To su strašne stvari u jednoj legalnoj državi. Ja vas pitam da je to bilo u vašoj državi kako bi vi postupili, kako bi vaš narod postupio ili drukčije postupio?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Posle ove konkretne odluke došlo je do poznatog incidenta u Borovu Selu, Pakracu, a otprilike u isto vreme i na Plitvicama. Možda ćemo se vratiti na to detaljnije, ako nam vreme dozvoli. Ali da li

prihvatate da su se ti događaji odigrali u aprilu i maju 1991. godine i bili su prvi značajni incidenti međuetničkog nasilja na vašoj teritoriji?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, meni je slabije poznato to Borovo Selo i taj dio, ali što se tiče Plitvica, iako je to van domašaja moje poslaničke zone, mislim da je, ovaj, Plitvice su potpuno jasne. Tu su hrvatske paravojne snage upale, je li, u to vrijeme, koje su bile nelegalne, nasrnule na imovinu i na ljude u tom kraju.

TUŽILAC NAJS: Ja nisam u poziciji da to prihvatim, a nemam ni vremena da se u to upuštam detaljnije.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs koji su vaši argumenti u vezi sa izbijanjem prvih incidenata? Da li je to bilo u avgustu ili u aprilu, maju?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ako sam rekao u avgustu, mislio sam na april. April ili maj. Mart, april, maj, Plitvice, Pakrac, Borovo Selo. Pakrac 1., a Borovo Selo 2. maja. Ako idemo dalje hronološki, pomenuli ste, mislim, Kijevo. Šta možete da nam kažete o Kijevu u jednoj rečenici?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, ono ne znam mnogo, ali znam da su redarstvene snage stacionirane u selu Kijevo, da je MUP Hrvatske otvorio tu novu policijsku stanicu i znam da je u okolini srpsko stanovništvo, sa ciljem da isprovocira srpsko stanovništvo kako bi Tuđman poveo rat što je svakom živom poznato i otcjepio Hrvatsku od Jugoslavije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kijevo je bilo mesto od kritičnog značaja za komunikaciju. Tu je prolazio važan put. Je li tako?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Slabo znam to selo, ali pretpostavljam da ima nekakav put to selo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I u toj meri, kako ćemo već otkriti, to je odgovaralo interesima RSK. Položaj Kijeva je odgovarao položaju Škabrnje i ono se takođe nalazio na putu od kritičnog značaja. Da li prihvatate da je to bila linija komunikacije od kritičnog značaja?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne mogu tvrditi 100 posto, ali mislim da nije. Škabrnja je jedno granično selo između opštine Benkovac i opštine Zadar, a sa druge strane, dakle prema opštini Zadar nalaze se sve hrvatske teritorije, a sa ove druge strane prema opštini Benkovac, srpske. Nije mi poznato da je Kijevo u takvoj situaciji bilo. Bar meni nije, možda ne znam

dobro ta sela okolna, ali mislim da nije, ovaj, granična ta linija gdje etnički samo su Hrvati, a sa druge strane da su samo Srbi.

TUŽILAC NAJS: Molim da sada pogledamo drugi odlomak iz filma "Smrt Jugoslavije" gde dva čoveka govore šta se desilo u Kijevu i mene, pre svega, interesuju Mladić i Martić. Podelićemo transkript koji imamo.

(Video snimak)

Ratko Mladić: *U službi otadžbine Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije sa svojim drugovima, starješinama iz redova svih naroda i narodnosti i sa svojim vojnicima.*

Novinar: *Hrvati nisu smatrali da je on pravičan kako je tvrdio ...*

(Kraj video snimka)

SUDIJA ROBINSON: Samo trenutak. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ovo je opet jedna ...

prevodioci: Mikrofon za gospodina Miloševića. Mikrofon, molim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Kažem, opet ista stvar, jedan netačan prevod koji vidimo u ovim, ovaj pismeni engleski. On kaže da on služi svojoj zemlji, ja sad parafraziram, sa svojim drugovima iz redova svih naroda i narodnosti. On govori o tome da služi svojoj zemlji sa svojim drugovima iz redova svih naroda i narodnosti. On je tako rekao. A ovde je prevedeno da on, ne znam brani ...

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, mi se ne oslanjamo na ovaj pisani prevod.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, obratite pažnju na usmeni prevod.

TUŽILAC NAJS: Molim da se nastavi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Prevod uživo ...

(Video snimak)

Milan Martić: Kijevo je bilo hrvatsko selo, a iza Kijeva su bila srpska sela koja su bila blokirana. Hrvati preko Kijeva nisu dozvoljavali da bilo kakva pomoć stigne u ta srpska sela. Tada sam se odlučio da dam jedam ultimatum Kijevu.

Novinar: Ultimatum je bio upućen policiji Kijeva koji su bili Hrvati kao i ostali stanovnici u selu. Od policije se tražilo da napusti svoje mesto. Kada su odbili, pukovnik Mladić je naredio Jugoslovenskoj narodnoj armiji da stupi u akciju. To je bilo prvi put da su se oni drsko borili za srpsku stvar. Oni su pritislili Hrvate na predaju.

Ratko Mladić: U Kijevo, otičićete i tamo, tučena je svaka kuća vatrom iz svih sredstava jedinice iz koje je pružan otpor. Nije tučen nijedan cilj, niti je tučena nijedna kuća da bi se kuća srušila.

Novinar: Kada je vojska završila posao, ušli su lokalni Srbi.

Milan Martić: Čini mi se da smo bili mnogo nadmoćniji u odnosu na Hrvate. Naravno, nekoliko kuća se u tom obračunu zapalilo, već kako to ide, od artiljerije.

Novinar: Podignuta je jugoslovenska zastava kako je vojska zauzimala jedan za drugim hrvatske gradove.

(Kraj video snimka)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zanimarite komentar. Nisam zainteresovan za komentar. Interesuju me samo reči Mladića i Martića. Da li je to tačno da je u vašem delu Hrvatske došlo do napada u kom su učestvovali i Mladić i Martić na ovo malo selo? Da li smatrate da je to bila takva situacija?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam koje je godine to bilo. Da li možda neko, ja se ne mogu sjetiti. Hoćete mi reći koja je to godina kad se ovo odigravalo?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Do incidenta u Kijevu je došlo u avgustu 1991. godine.

prevodioci: Mikrofon za svedoka, molim.

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da, izvolite. Hoćete li mi ponoviti pitanje još jednom, izvinjavam se?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Svakako. Da li je to tačno da u vašem delu Hrvatske, Kijevo bilo prvi incident u kom je došlo do opšteg napada u kome su učestvovali i Mladić i Martić?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ja se ne sjećam da je Mladić učestvovao. Vidim na snimku. Ali znam što se tiče Kijeva da je zaista bio svaki stanovnik bio naoružan i znam da se nije mogla humanitarna pomoć voziti kroz selo. Dakle, radi se o 1991. godini i da su tu stacionirane paravojne hrvatske snage. To nije legalna policija. To su redarstvenici. Tu su stacionirane koje su napadale na Srbe prolaznike, čak su, koliko se ja sjećam, doduše iz štampe, ali se sjećam da je i predsjednik opštine ili Izvršnog savjeta, mislim da se preziva Veta, Veta Popović, bio isprovociran kad je prolazio kroz to da umiri to i tako dalje i napadnut je i tako dalje i još jedna osoba čijeg se prezimena sada ne mogu da setim i tako dalje. Ne radi se ovde o hrvatskoj policiji. Ovde se radi o nelegalnim redarstvenim snagama koje nisu bile u sistemu, koje su došle i stopirale prolaz kroz, kroz, ovaj, selo, koliko se ja sjećam. Mislim da je tako bilo. A ne sjećam se ovo što, Mladića ...

SUDIJA BONOMI: U transkriptu piše 1995. godina. Vi govorite o 1991. godini, je li tako, gospodine Najs?

TUŽILAC NAJS: Da.

SUDIJA BONOMI: I vi govorite o 1991. godini?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da.

SUDIJA BONOMI: Hvala.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dajte da ostanemo na 1991. godini. Molim da sada pogledamo dokazni predmet 643, tabulator 4, da bismo pratili razvoj događaja u vašem području.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Najs, pre nego što napustite tu temu, kako mi da znamo, da li nam sugerišete da je film napravljen u vreme akcije ili je to samo ilustracija komentara?

TUŽILAC NAJS: Naravno, kako sam ja shvatio, film se odnosi na vreme kada je došlo do te akcije. Mene pre svega interesuju reči aktera, Mladića i Martića.

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet 954.

TUŽILAC NAJS: Molim vas pogledajte ovaj dokument? Molim da se snimak uvede bez transkripta.

SUDIJA BONOMI: Bez transkripta, zato što ovi transkripti ...

SUDIJA ROBINSON: Da. Transkripti nam nisu od velike koristi. Zato bez transkripta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovaj dokument koji je pred vama je već dokazni predmet. To je dokument 643, tabulator 4. Vidite da je to vojna informacija iz Saveznog sekretarija za narodnu odbranu, Milorada Boškovića i bavi se nekim ko se zove "kapetan Dragan" takođe poznat pod imenom Danijel Sneden (Daniel Snedden). Pogledajte sada drugu stranicu

prevodioci: Prevodioci napominju da je ovo prevod i da nemaju original dokumenta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, kada pogledate drugu stranu, ovaj čovek je došao u Krajinu i radio je kao instruktor. Vodio je obuku. Da li znate nešto o kapetanu Draganu?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne znam, ne znam zaista o njemu. Njegove djelatnosti mi nisu poznate.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zar niste nikada za njega čuli?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Čuo sam iz štampe jedino.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da. Da li je on imao jedan logor za obuku blizu vašeg područja ili, u stvari, u vašem području?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, ja se ne sjećam njegovih logora za obuku, ali iz štampe sam saznao da je negdje imao neke logore za obuku. Logor za to.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U vašem području, u Krajini?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Iz štampe mogu da kažem da je pisalo u štampi da je vježbao negdje ove dobrovoljce valjda.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim da se sada vratimo na prvu stranu gde se kaže kako je taj čovek došao u Krajinu i radio kao instruktor. Vidite da se govori o sredini juna: "Sredinom juna organ bezbednosti je skupio početne informacije o kapetanu Draganu koji je angažovan u obuci specijalnih jedinica u Krajini u SAO Krajini u selu Golubić blizu Knina". Da li vas to podseća na nešto. Pretpostavljam da bi to bilo vazdušnom linijom oko 50 kilometara od Benkovca u pravcu severoistok, istok pravcu. Da li znate bilo šta o tom logoru za obuku?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Nisam, ne, nije mi poznato to. U Golubiću nisam nikad bio niti sam prolazio. Znam da se nalazi na teritoriji opštine Knin.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A da li ste znali bilo šta o formiranju Crvenih beretki 1991. godine?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne, nisam znao o formiranju, ali sam čuo da su postojale Crvene beretke.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: 1991. godine?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, ne sjećam se godine. Ne mogu se sjetiti koja je to godina bila.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da idemo dalje da vidimo da li ste vi na svom položaju političara znali nešto više o tome. Da li se sećate 17. avgusta i prilično čudno, tačno godinu dana posle "balvan revolucije" da je pokrenuta takozvana Beogradska inicijativa? Da li znate i da li se sećate te inicijative?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne, ne sjećam se. Nije mi poznato.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U tom slučaju idemo dalje, na Hašku konferenciju (International Conference on the Former Yugoslavia). Da li znate da je Haška konferencija počela u septembru 1991. godine?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Moguće je, ali nisam pratio aktivnosti Haške konferencije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Uopšte niste pratili, čak ni kao osoba koja je zainteresovana za politiku, lokalnu politiku?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Možda sam pročitao u to vrijeme, ali ne znam na šta mislite. Ne znam na šta se odnosi. Podsjetite me.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Konferencija je trajala neko vreme i ponudila konfederaciju i ovaj optuženi je to odbio. Da li ste znali za to?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Nisam znao za to.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hteo sam kasnije da se vratim na to, ali pošto ste me pitali, pomoći ću vam kod sledećeg. Da li vam je poznato da je tokom razgovora na Haškoj konferenciji razmatrano da se vašem delu Hrvatske da jedna vrsta specijalnog statusa sa visokim stepenom autonomije za Srbe? Da li vam je to poznato?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da li se radilo o Haškoj konferenciji ili ne, sve ono što je međunarodna zajednica, u ovom slučaju, ne znam, Haška konferencija, da li je to Evropska zajednica (European Community) i tako dalje, ponudile, to nisu bile pravne stvari. Međunarodna zajednica mene kao Marka Atlagića 1995. godine štitila od paravojnih hrvatskih organizacija pa me je dovela vidite gdje. Ovdje u Beograd me dovela. To su bile prave nakane međunarodne zajednice. Mene u stvari Hrvati nisu potjerali nego međunarodna zajednica. Ona je bila moj pravni zaštitnik 1995. godine, a ona je mene očistila, očistila mene i 500.000 stanovnika Hrvatske, Republike Srpske Krajine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala.

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Prema tome, da li je šta ko nekome nudio, najvažnije bi bilo da smo se, gospodine Najs najvažnije bi bilo da je doktor Franjo Tuđman već 1990. godine prihvatio razgovore sa poslanicima raznih političkih stranaka u kojima su bili i Srbi. On to nikada nije želio. Ja sam bio inicijator toga. Nije prihvatio. Jedini koji je želeo da razgovara bio je doktor Vlado Veselica iz jedne stranke kojoj se ja sada ne mogu sjetiti koja je i tako dalje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Voleo bih ...

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ali nisu ni njemu dali, dozvolili na teren da dođe. Bojovnici HDZ-a i ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Stanite tu. Stanite tu. Izgleda da kažete da uopšte niste znali da se razmatralo da se vašem području da specijalni status sa velikim stepenom autonomije u okviru Hrvatske, kako je to predloženo u Hagu (The Hague)? Zar vi zaista ništa niste znali o tome?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Moguće, moguće je da sam zaboravio o čemu se radi, ali znam da su Srbi u Krajini tada pratili ono što su Hrvati radili. Svaki potez Hrvata, vršili su i oni potez. Onog momenta kada su se Hrvati otcjepili od Jugoslavije, znači tog momenta je i Republika Srpska Krajina se otcjepila od Hrvatske, po istom Ustavu, važećem Ustavu. Prema tome, tražili su prava onakva kakva su pripadala i hrvatskom narodu. To je jedino što se sjećam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ono šta bih ja želeo da razmotrim sa vama je sledeće. Pre nego što su ti predlozi kako ja tvrdim, odbačeni, trebali ste da se bavite razvojem nasilja u vašem području. Dajte da pogledamo ovu kartu. To je dokazni predmet 336, samo da bismo se podsetili gde su se sva ta mesta nalazila. Vidimo Benkovac. Ja sam obeležio nekoliko mesta. Zatim vidimo istočno Golubić gde je bio taj centar za obuku, kako ja to tvrdim. Zatim između Benkovca i Zadra vidimo Škabrnju i Nadin. I jasno je da se Škabrnja nalazi između železničke pruge i glavnog puta za Zadar, zar ne? Da li je tako?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da, između, ona je, Škabrnja je u stvari na željezničkoj pruzi Benkovac-Zadar.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: E sad, vi ste dali neke ...

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: To je jedno selo i u selu se nalazi željeznička stanica.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste dali neke informacije na osnovu izvora informacija o kojima ste govorili, nemojte navoditi ime te osobe, je li tako?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS: Molim da pređemo na privatnu sednicu.

SUDIJA ROBINSON: Da, privatnu sednicu molim.

(privatna sednica)

SUDIJA ROBINSON: Molim da se vratimo na otvorenu sednicu.

sekretar: Časni Sude, na otvorenoj smo sednici.

SUDIJA BONOMI: Ja sam hteo da izrazim u svoje lično ime zabrinutost o tome kako se koristi vreme, budući da smo izdali nalog o tome kako treba da se podeli vreme i zbog raznih razloga u koje nećemo sada ulaziti hteo bih da kažem da se Tužilaštvo ne pridržava tog naloga. Naravno, ne radi se tu o nalogu koji treba poštovati u svakom smislu. To nije nalog kao drugi nalozi Pretresnog veća, međutim ako se nastavi sa ovakvom praksom onda se nikada neće ispoštovati rokovi koji su dati za izvođenje dokaza Odbrane. A meni se čini da vi ne pokušavate ništa da biste se uklopili u vremenske rokove.

TUŽILAC NAJS: Ja ulažem sve napore da to ispoštujem, međutim kada imamo svedoka koji opširno govori o raznim razlozima, moram da kažem, mada je to lakše reći nego uraditi, treba pokušati odabrati pitanja kako bi se uklopili u to vreme.

SUDIJA BONOMI: Meni je to jasno, gospodine Najs i, naravno, vi imate legitimno pravo da iskoristite unakrsno ispitivanje kako biste proširili predmet Tužilaštva i, naravno, vi ste imali priliku da iznesete svoje dokaze i umesto da uradite to, dakle umesto da osporavate ono šta iznosi Odbrana, možda biste trebali da vidite šta u stvari uzrokuje to. Iako ja i dalje ponavljam da je to vaše legitimno pravo, možda biste u opštem kontekstu vremena ipak trebalo da postupite na jedan malo prikladniji način kako biste bili poštjeni prema svima.

TUŽILAC NAJS: Meni je jasna vaša zabrinutost, međutim mogu da odgovorim na sledeći način. Danas pre podne, na primer, bavimo se stvarima kojima se osporava njegov iskaz, budući da se iskaz sastoji iz dve vrste. Imamo konkretne delove, a onda imamo one stvari koje se bave informacijama iz druge ruke o konkretnim događajima. Međutim, takođe imamo i opšte teme, a i konkretne teme. I potrebno je takođe osporiti određene stvari i takođe treba pokazati da neke stvari koje se iznose na račun Tužilaštva,

odnosno kada se tvrdi da su dokazi Tužilaštva netačni, moram da kažem da je moja dužnost da se ja pozabavim tim stvarima.

SUDIJA BONOMI: Nemojte pogrešno da shvatite moj položaj, gospodine Najs. Ja u potpunosti shvatam ovo šta ste vi rekli i to važi za svakog svedoka, međutim radi se o uopštenom pitanju, o uopštenom korišćenju vremena. A sada, budući da smo se našli u ovoj nezgodnoj situaciji, mislim da nešto treba da se uradi kako bi se to rešilo.

TUŽILAC NAJS: Pa, ne znam da li je potrebno da svedok bude prisutan dok o ovome govorimo, mada nemam ništa protiv toga da ostane u sudnici. Međutim, ja bih mogao, na primer, da se pozabavim sa nekoliko dokaza koji su konkretni kao Škabrnja i tako dalje ...

SUDIJA BONOMI: Ne, ne. Vi sad dalje odgovarate na ono šta sam rekao. Ja prihvatam sve to. Mislim da nema nikakvog odgovora na ono šta sam rekao, osim da ponovo preispitate svoju situaciju. Ja vas jednostavno ohrabrujem da to uradite.

TUŽILAC NAJS: U redu.

SUDIJA ROBINSON: Idemo na pauzu od 20 minute.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Gde je svedok?

TUŽILAC NAJS: Ja sam zamolio da svedok ostane napolju.

SUDIJA ROBINSON: Ne, gospodine Najs. Nastavićemo sa unakrsnim ispitivanjem.

TUŽILAC NAJS: Samo sam hteo da zatražim vašu pomoć. Mogu to da uradim i kad završimo sa svedokom.

SUDIJA ROBINSON: Molim da se svedok uvede u sudnicu.

TUŽILAC NAJS: Molim da se za trenutak vratimo na privatnu sednicu kako bih završio ono šta sam počeo.

SUDIJA ROBINSON: Da, molim privatnu sednicu.

(privatna sednica)

SUDIJA ROBINSON: Da, otvorenu sednicu molim.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Propustio sam da nešto ispravim. Ovaj kamp za obuku kapetana Dragana se u stvari nalazio u Bruški koja se nalazi veoma blizu Benkovca, zar ne?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, Bruška jeste blizu Benkovca.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I njegov kamp je bio tamo, a ne u Golubiću?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, ne znam da li je tamo ili u Golubiću. Ja o aktivnostima tog čoveka zaista ništa ne znam.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Atlagiću, da li ste u to vreme živeli u Benkovcu?

SVEDOK ATLAGIĆ: Pa, ja sam čitavo vreme od 1990. do 1995. godine živio u Benkovcu.

SUDIJA BONOMI: I vi niste znali za te aktivnosti? Nisu vam bile poznate?

SVEDOK ATLAGIĆ: Nisu mi poznate njegove aktivnosti, ali čuo sam da postoji čovek po imenu kapetan Dragan.

SUDIJA BONOMI: U redu. Hvala.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hteo bih sada na brzinu da se osvrnemo na Škabrnju. Molim da pogledamo sada prethodni dokazni predmet 352, tabulator 166. Radi se o dokumentu koji sadrži pismo Martića i imamo i englesku verziju tog dokumenta, dakle ne naš prevod. Dakle, imali smo tu englesku verziju usvojenu, ali sada imamo i engleski prevod, ali možda

bi bilo bolje da se oslonimo na naš engleski prevod. Molim da se stavi na grafoskop dokument. Gospodine Atlagiću, 28. septembra, nadam se da imate original na BHS-u pred vama.

prevodioci: Napomena prevodioca: prevodioci nemaju original.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Evo šta je Martić rekao 28. septembra. "Imamo sigurne informacije da se tokom 29. ili 30. septembra putem sile planira pomeranje stanovništva iz Škabrije, Novigrada i Pridraga, budući da je hrvatska strana vrlo dobro zna naš položaj, to znači da o migraciji stanovništva potvrđuje specijalnu komisiju Vlade RSK kako bi se stvorili povoljni uslovi. Mi vas obavještavamo kako ćete vi biti prisiljeni da to sprečite silom, odnosno da sprečite silom bilo koji dolazak na teritoriju Republike Srpske Krajine. Mi smatramo da će sprečavanje dolaska u RSK Hrvatska strana to koristiti kao motiv za ofanzivne akcije." Dakle, on preti, odnosno spominje ili nudi upotrebu sile. Da li se sećate ovog događaja i da je to u stvari prethodilo onome šta se desilo u Škabrnji? U stvari, oprostite, vratićemo se na to pismo kasnije. Pretresno veće će se setiti da se mnogi dokumenti odnose na Škabrnju. Ja ću sada nabrojati te dokumente. Radi se o dokaznom predmetu 387, tabulator 33, dokaznom predmetu 387, tabulator 34, dokaznom predmetu 387, tabulator 35, dokaznom predmetu 475, tabulator 4. Sada ću se pozabaviti samo dokaznim predmetom 475, tabulator 4, odnosno tabulator 8. Gospodine Atlagiću, postoje brojni izveštaji koji su na raspolaganju Pretresnom veću u vezi onoga šta se desilo u Škabrnji. Ja bih hteo da vam skrenem pažnju samo na jedan od tih dokumenata. Ovaj dokument potiče od Sime Rosića. Da li ga poznajete?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne, ali prije ovog dokumenta podjelili ste mi još jedan dokument. Ovdje ovo koje je napisao Milan Martić. Mogu da kažem samo u vezi toga, vi kažete da je to prethodilo ono što se desilo u Škabrnji, ali dokument je ovaj iz 1992. godine ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Moja greška. Moja greška, gospodine Atlagiću. Vratićemo se na to za koji trenutak. Molim vas da se sada koncentrišete na ovaj dokument. Dakle, ovo je službena beleška Sime Rosića, datum je 8. mart 1992. godine i tu stoji sledeće u drugom paragrafu. Vodili su se razgovori sa raznim ljudima. E sada: "Prikupljeni podaci pokazuju da su ubistva koja su počinili pripadnici jedinice Teritorijalne odbrane Benkovca, dakle specijalnih jedinica ili jedinice koje su bile pod njihovom komandom.

To su bili dobrovoljci iz Srbije i Opačićeva grupa se sastojala od boraca sa tog područja. Dobrovoljci iz Srbije su počinili ubistva u selu Škabrnja, a prema nepotvrđenim podacima Opačićeva grupa je ubila pripadnike porodice Odžaković u selu Nadin" i zatim sledi opis onoga što se desilo u Škabrnji. Da li vi prihvatate ovaj zvanični izveštaj koji je u to vreme sačinio potporučnik Rosić, dakle da su ubistva u Škabrnji počinili ljudi iz Srbije, odnosno grupa na čijem je čelu bio Opačić? Da su barem delimično oni odgovorni za to?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne znam tu grupu o kojoj se ovde govori, Opačićevu, ali da je ovo grupa iz Srbije, mogu da sumnjam u to tim više, kako sam rekao, poručnik Stefanović je poginuo. Prema tome, ne vidim razlog zašto bi grupa iz Srbije dolazila dole kad je bila Teritorijalna odbrana Benkovca, a sa druge strane vojska između kao tampon zona. I onda je učinjeno vojsci ono što je učinjeno i došlo je do dejstava. Ne verujem da je to iz Srbije iko radio. A o ovoj grupi zaista ne znam. Možda neko više zna, ali ja zaista ne znam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mi smo u ovoj sudnici imali dokaze i iskaz Marka Miljanića. Vi kažete da su Srbi bili nedužni u tome, a Marko Miljanić, Hrvat, je vrlo detaljno govorio o tome kako je izveden taj napad i govorio je ne samo o onome šta je video, već i o onome šta je čuo, odnosno kada je čuo razgovor između Mladića i potpukovnika Čečovića i to u sobi za vezu. Dakle, on je slušao radio komunikaciju između njih dvojice. Da li vam je poznat potpukovnik Čečović?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Nije. Meni vojna lica zaista ta nisu poznata, inače vojna lica...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi tvrdite da imate pouzdane informacije o onome šta se dešavalo blizu vašeg radnog mesta, međutim informacije su sledeće, da je neki kamion sa municijom eksplodirao. Čečović je predložio da se povuku, a Mladić mu je rekao da ako se povuče, da će ga ubiti i on je ostao. Zatim se dalje govori o tome da su stigli helikopteri. I to su dokzi koji su prezentovani na ovom Sudu. Da li ste vi znali bilo šta o nekoj jakoj eksploziji i da li ste znali bilo šta o helikopterima koji su stigli sa vojskom kada je vojska ušla u Škabrnju?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Nije mi to poznato. To sada prvi put čujem od vas. Nije mi poznato.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vidite, o tome je ovde u sudnici svedočio očevidac. On nije znao kakvi su drugi dokazi. Međutim, naravno mi imamo i druge dokaze iz evidencije Vrhovnog saveta odbrane. Nemamo vremena da se sada time bavimo, ali radi se o tome, odnosno pokazalo se da je taj čovek po imenu Čečović u stvari, promovisan, između ostalog, i zato što je čuvao zapadne granice RSK-a i u stvari, zato što je zauzeo Škabrnju koja se nalazi između železnice i veoma važnog puta. To je ono šta je on, u stvari, radio. On je čuvao zapadne granice, zar ne? Jer to je ono šta se radi. Čuvaju se zapadne granice tako što se zauzela Škabrnja?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne, ne. Te događaje, gospodine Najs trebate povezati malo u širem kontekstu. Vi prije Škabrnje imate isto u novembru, početkom mjeseca protjerivanje Srba iz Zapadne Slavonije. Dakle, i u isto vreme se dešavaju iste stvari. Škabrnja je koordinirana sa Zapadnom Slavonijom. Pošto su Hrvatske paravojne snage napale Srbe u Zapadnoj Slavoniji, u isto vrijeme to rade u jedanaestom mjesecu i u Škabrnji. A Vlada Hrvatske već 16. oktobra 1991. godine, dakle vidite, malo ranije dala je nalog Jugoslovenskoj narodnoj armiji da se povuče. I normalno da je na njih izvršila napade tada na ovom području u Škabrnji. Govorim ja o početku kako se dešavalo. Dakle, sam ovaj sljed događaja govori o čemu se tu radi, pošto su dali nalog da vojsku povuku, dakle 16. oktobra 1991. godine i to su dali do 10. novembra 1991. godine i već je vojska napadana na svim djelovima Republike Hrvatske, pogotovo kada su u pitanju kasarne. Ja nisam juče, niste mi dozvolili da kažem, sam Špegelj kasnije, kad nije bio ministar, kaže, po njegovom planu su kasarne napadane. On to sad tvrdi. Evo izjave imate i novije i tako dalje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Nisam siguran da ste odgovorili na moje pitanje, ali preći ću na nešto drugo. Pre svega, taj čovek po imenu Čečović, za koga vi kažete da ga ne poznajete, on je ustvari bio komandant Benkovačke brigade. Da li ste vi sigurni da niste poznavali tog čoveka? Vi ste bili tamo, bili ste političar i to u gradu koji nije baš veliki.

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Konkretno, zaista konkretno i istinito ću odgovoriti, tog čoveka ne znam, a vi mi spočitavate da sam bio političar. Da, ja sam bio samo zastupnik kojega hrvatska vlast već nije priznavala kao ni nikog drugog. Kada su počeli sukobi, onda znate, ovaj, šta političari mogu. A sa druge strane, ja nisam bio političar Srpske demokratske stranke. Ja nisam išao na sastanke Srpske demokratske stranke i na ono što je ona organizovala. Prema tome, nisam ni mogao imati spoznaje ko je vodio

ovo što vi kažete, ne znam o čemu se radi, da li brigadu ili ne znam što i tako dalje. To su mogli biti informisani drugi ljudi. Ja ovog čovjeka zaista ne poznajem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Dokazni predmet iz koga smo izvadili beleške od 13. juna 1995. godine je dokazni predmet 666, tabulator 37. U vezi je sa Škabrnjom imamo takođe i *viva voce* svedočenje. Ne moramo da se bavimo dokumentima. Milan Babić je takođe objasnio da je Goran Opačić, zvani Klempe bio uključen u ta ubistva i Babić je takođe objasnio da mu je general Vuković rekao da je to selo trebalo zauzeti pre zime, kako bi dakle linija okupacije JNA bila prava linija, a da Hrvatska sela, odnosno Škabrnja i Nadin remete tu liniju. Dakle, to je sve materijal koji se nalazi pred ovim Pretresnim većem. Vratite se unazad i pokušajte da se prisetite, bilo na osnovu iskustva ili na osnovu onoga što znate, zar nije istina Škabrnja i Nadin zauzeti iz konkretnih teritorijalnih razloga?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa ne, upravo nije to tako. Niko nije htio zauzeti Škabrnju niti Nadin, već su paravojne hrvatske snage svakodnevno vršile oružane provokacije na srpsko stanovništvo. Vi morate znati da se Škabrnja dešava u novembru mjesecu, a da je već 16. oktobra 1991. godine vlada Hrvatske dala rok da se vojska povuče. Pa, valjda vam je onda jasno šta je sljedilo, napad na JNA, sačekali su potpukovnika, čini mi se da se zove Stefanović i dva vojnika, ubili i tražili incidente. Radi se u to vrijeme o paravojsci. Umjesto da se sudi paravojsci, ovdje pokušavate spočitavati da se treba suditi, ovaj, narodu tamo koji je organizovan, je li, i stalno ubacivaje u 1990. godinu nešto iz Srbije. Molim vas, pa ovdje je Tuđman trebao da sjedi pred ovim nazovi Sudom i Stjepan Mesić što vi vrlo dobro znate, to zna čitav svijet, koji su razbijali Jugoslaviju, a ne gospodin Milošević koji se borio jedini za Jugoslaviju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kako bismo završili sa ovom tačkom i ubrzo završili, čovek po imenu Goran Opačić zvani Klempe dobio je počasti i odlikovan je 1997. godine kao pripadnik Crvenih beretki za svoj rad na tom području. Nemamo vremena da pogledamo sva dokumenta, ali ja vam kažem da je Opačić nagrađen za svoj rad i to od strane Vrhovnog saveta odbrane. E sada, videli smo šta je rečeno o Martićevim vezama sa ljudima iz tog područja. Zar nije istina da je zauzimanje Škabrnje organizovano od ljudi, uključujući i ljude iz Srbije i takođe uključujući ljude koji nisu bili sa tog područja i da se svim tim upravljalo izvan tog područja? Naravno, ako

se prisetite svega toga šta se dešavalo, zar nije to istina? Da, pobrkao sam imena. Čečovića je odlikovo Vrhovni savet odbrane.

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne, ne. To nije istina. Nikada se Škabrnja ne bi zauzimala, inače Srbi nisu zauzimali i vršili agresiju na nikog. Oni su branili samo svoje kuće i svoja polja. Prema tome, kada je u pitanju Škabrnja, niko nije napadao Škabrnju do onog momenta kada je nesnosna bila situacija u srpskim selima na domak Škabrnje, jer se svakodnevno provociralo. A sa druge strane, Vlada Republike Hrvatske 16. oktobra 1990. godine donosi odluku da se do novembra treba povući JNA i dala je znak da se napada vojska u svim krajevima Hrvatske. Prema tome, ovo da li je nekakav o kojem vi govorite, Klempo, ovaj, bio odlikovan, mislim da meni nije poznato da je do 1995. godine da je on bio odlikovan. Zaista mi nije poznato. I kada je u pitanju izjava onih o kojim ste vi ovdje govorili svjedoka, oni imaju lični odnos prema njemu, prema tome ja sumnjam u njihove izjave da su istinite.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim vas da pogledamo jedan od vaših dokaznih predmeta, tabulator 13. Ja sam još ranije sugerisao da bi možda Pretresnom veću bilo interesantno da pročita taj dokument i ne znam da li su to uradili. Čuli ste da sam juče izrazio svoju zabrinutost kada se odlomci tretiraju kao dokumenti. I dozvolite da budem vrlo jasan. Iako sam ja uložio prigovor na korišćenje odlomaka, ja ne želim da sugerišem da je autor nepouzdan. Na primer, ja sam upravo obavestio Pretresno veće preko vas da je čovek po imenu Puhovski čovek koji se pojavljuje u izveštajima o ljudskim pravima u kojima su se oni na njega oslanjali u to vreme. A ovde u tabulatoru 13, ako pogledamo kontekst ovog dokumenta pod naslovom "Da li guske mogu da spase grad?" (Can geese save the city?), možemo da vidimo šta autor Mihnik (Adam Michnik) kaže, a reč je o decembru 1991. godine. Molim da se stavi na grafoskop. "Srpski i hrvatski nacionalizam se smatraju opasnim dok se, na primer, osećanjima Makedonaca i Muslimana laska. Sve je to bilo podređeno principima komunističkog diktatora. Koreni diktature su bili dublji nego bilo gde drugo, jer komunistički sistem nije uveden u Jugoslaviju sa strane. Jugoslovenska revolucija imala je svoje vlastite društvene i nacionalne izvore i Tito je bio istinski heroj. Do danas traje spor oko odgovornosti za titoizam. Srbi tvrde da su bili diskriminirani u Jugoslaviji kojom su vladali komunisti. Hrvati dokazuju da je Jugoslavija jednostavno bila drugačija verzija srpske dominacije nad drugim narodima. I jedni i drugi donekle su u pravu. Tako primaju stvarnost, a svest o stvarnosti je značajan fragmet iz te stvarnosti." I

onda sledeće, o ovom optuženom. "Ovo nije mesto za objašnjenje neobično složenog srpsko-albanskog spora oko Kosova. Recimo samo oko slogana odbrane Srba i Kosova, Slobodan Milošević, komunistički lider Srbije uspeo je da okupi veliki deo javnog mnjenja." Ovo je poljski intelektualac velike reputacije koji piše krajem 1991. godine kada je nasilje još bilo ograničenih razmera. Da li se slažete kada Mihnik 1991. godine kaže da je Slobodan Milošević komunistički lider koji je uspeo da okupi javno mnjenje oko slogana koji se odnosio na odbranu Kosova?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, kada je reč o optuženom Slobodanu Miloševiću, nije on okupljao nikoga. Iza njega je bio veliki dio srpskog naroda i danas stoji iza njegovih stavova i to je neosporno. Prema tome, ne znam zašto mi ovo uopšte čitate. Koja je svrha ovoga da čitate? Dakle, kada je u pitanju srpski narod i odnos prema Kosovu, pa nećete valjda reći da Kosovo nije srpsko? Pa, to čitav svijet zna da jeste u sastavu Srbije i ostalo u sastavu Srbije.

SUDIJA ROBINSON: U redu. Hvala.

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Kao da ja sad pitam vas u vašoj zemlji da li je to deo neke druge ...

SUDIJA ROBINSON: U redu. Hvala. Gospodine Najs, molim vas da idete dalje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Svakako. Paragraf se nastavlja i brani istorijske tradicije Srbije, budući da je imaju prirodnog saveznika u ovom optuženom. "Njega su takođe podržali intelektualci koji su se godinama borili sa komunističkim aparatom." Na istoj toj strani se kaže: "Oni su verovali da će Milošević uništiti komunizam tako što će Srbima vratiti njihov identitet. Taj savez je bio iluzija o putu ka širokom zaleđu, iluzija o putu ka moći kojoj intelektualci tako često podležu, verujući da će njihove ideje postati materijalna sila u trenutku kad ih prihvate mase". Ide i dalje i to je poslednji deo koji bih želeo da pročitam: "Milošević je bio otelovljenje varijante nacionalnog komunizma poznatog i u drugim zemljama. U Rumuniji (Romania) je takve ideje imao Čaušesku (Nicolae Ceaucescu), u Poljskoj (Poland) Mečijar (Mieczysław Moczar), mada je Milošević bio znatno intelektualniji i promišljenije otelovljenje. Time je osvojio Srbe i zaveo veći deo intelektualaca".

SUDIJA ROBINSON: Koje je vaše pitanje, gospodine Najs?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li se ovaj svedok slaže sa tim?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Naravno sa tim, pa sa ovim djelom ne može se Milošević upoređivati sa Čaušeskom niti se može Srbija sa Rumunijom (Romania). 'Ajte, molim vas, ovo su dečije stvari. Mi imamo specifičan, Srbija ima specifičan put. A kad je u pitanju gospodin Milošević, pa on je bio za Jugoslaviju na federativnim, za ravnopravnost svih naroda i narodnosti. Pa, to čitav svet zna. To znaju i Hrvati i Srbi i Makedonci i tako dalje. Vi uporno hoćete molim vas ovdje spočitavati da je on razbijao Jugoslaviju. Onaj ko je razbijao ...

SUDIJA ROBINSON: Hvala ...

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Jugoslaviju ...

SUDIJA ROBINSON: Hvala, shvatili smo. Vi se ne slažete.

TUŽILAC NAJS: Jedno pitanje kojim sam se juče bavio na privatnoj sednici i vrlo kratko bih trebalo da se vratimo na privatnu sednicu.

(privatnu sednica)

SUDIJA ROBINSON: Pretresno veće neće da usvoji ovaj dokument.

TUŽILAC NAJS: Molim vas da pređemo na otvorenu sednicu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hteo bih samo da skrenem pažnju na dokument koji sam ranije pokazao ovom svedoku. To je Martićevo pismo od 28. septembra. Tačno je, zar ne, da pismo koje smo gledali, je malo mimo redosleda, pokazuje Martićevu reakciju na mogućnost preseljavanje stanovništva u području i to od strane Hrvata? Da li je to tačno? To je u stvari Martićeva reakcija na tu mogućnost.

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne, ja to tako ne shvatam kao vi, gospodine Najs. Ovde piše – "Raspolažemo pouzdanim podacima da se

1992. godine” i tako dalje, “planira nasilno useljavanje stanovništva u Škabrnju” i tako dalje. Navodi se. Pazite, ovo je 1992. godine ...

prevodioci: Prevodioci vas mole da malo usporite.

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: To je 1992. godina, a događaji su se desili 1991. godine. Prema tome, nepopularno je kasnije useljavati na graničnu liniju bilo koga, jer preti opasnost stanovništvu koje god dođe na liniju, liniju fronta. Ja nisam neki vojni stručnjak, ali čisto me logika ta, ovaj, na to navodi, a mislim da Martić nikada nije se zalagao za nasilno preseljnje nekakvog stanovništva. To bar meni nije poznato.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I na kraju, pošto ste vi ostali političar, ostali ste u Benkovcu sve vreme i u vreme kada je bila Haška konferencija i kada su bili različiti pregovori: čuli ste možda za Vensov plan (Vance Plan), za Kutiljerov plan (Cutileiro Plan), za Vašingtonski sporazum (Washington Agreement), za plan Kontakt grupe (Contact Group Plan) i to smo razmotrili sa drugim svedocima, ali želim vaš komentar o sledećem. Svi predlozi međunarodne zajednice su na jedan ili drugi način odbačeni od strane Srba u Hrvatskoj, a oni bi ustvari delom imali koristi od tih planova. Da li je to tačno?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Nije tačno. Nisu svi prijedlozi od strane Srba odbačeni. Na primer, meni nije poznato iako ja ovaj kasniji period teže mogu, ovaj, da pratim, ali mi nije poznato, da ovaj, onaj zadnji sporazum da je Hrvatska, da su Srbi u Hrvatskoj odbili. Baš gospodin Babić je potpisao onaj sporazum Z-4 (Z-4 Plan). Gospodin Babić je potpisao prije egzodusa, međutim taj sporazum Z-4 bez obzira što ga je Babić potpisao, hrvatski ga Sabor nikad nije usvojio niti prihvatio. Hrvatska nije željela nikakav sporazum Z-4. Molim vas, kad razmatramo to, razmatrajmo uvijek u odnosu na hrvatsku vlast i poteze koje su činile hrvatske vlasti kada je politika u pitanju. Bez obzira da su Srbi bilo što, pa Srbi su nudili 1990. godine autonomiju. I Jovo Rašković je Srbin. Hrvatske vlasti to nisu prihvatile. A Babić je taj na koga se vi dva dana pozivate, potpisao taj plan Z-4. To nije vrijedilo, sljedio je egzodus najveći u istoriji zadnjih 200 godina. Ja očekujem da ćete vi kao predstavnik međunarodne zajednice založiti se da se stanovništvo tamo vrati, da se ja vratim u svoj stan koji mi je na pravdi Boga oduzet.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Dobio sam vaš odgovor. I moje poslednje pitanje za vas je sledeće. Iстина je da je vaš iskaz i vaše ponašanje u to vreme

bilo motivisano ogromnom željom da se bez izazivanja nasilja odvojite od Hrvatske i da se pridružite Srbiji. Da li je to tačno?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Čija izjava, gospodine Najs? O čemu vi govorite? Nije mi jasno.

SUDIJA BONOMI: Da li možete da navedete primer ponašanja ovog svedoka na koje se oslanjate kao osnovu za ovo pitanje?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da. Dovolite mi da jasno i otvoreno kažem, gospodine Atlagiću. Vaš iskaz sada teži da oslobodi krivice Srbe i zbog toga moram da kažem da je vaše svedočenje pristrasno i nije tačno. Vi dajete iskaz kojim oslobađate odgovornosti Srbe. Kažete da oni nisu počinili nijedan zločin i da su nevini u Škabrnji i nevini u Bruški. Prema tome, vaš iskaz nije tačan.

SUDIJA BONOMI: Uz dužno poštovanje, gospodine Najs, vi se ne bavite onim šta sam pitao. Ja sam pitao na koje ponašanje ovog svedoka se pozivate i uzimate ga kao osnovu za postavljanje takvog pitanja, da je on želeo odvajanje od Hrvata.

TUŽILAC NAJS: U tom slučaju povlačim reč "ponašanje" i oslanjam se na njegov iskaz.

SUDIJA BONOMI: Hvala, hvala.

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Gospodine Najs, vi zaista ste čudan čovjek. Vi meni insinuirate ono što ja ovde nisam rekao i što ne stoji nikako iz iskaza. Što se tiče mene i mog ponašanja, za to čitavo vrijeme ja sam jedan častan, čestit i pošten čovjek i tako sam se ponašao prema Hrvatima i prema Srbima. Hrvati to dobro znaju i meni je drago da oni prate ovo. Prema tome, nemojte mi spočitavati. A što se tiče odgovornosti Srba, ja nisam rekao da pojedinačne odgovornosti negdje ne postoje i kada su u pitanju zločini, ali vi ne možete nikako opravdati jednu državu koja je nastala na bazi zločina srpskog naroda. Čim ćete to i to nasilnim putem, opravdati kao tužilac. Dajmo malo o tom razgovarajmo. Pazite, gospodine Najs, ovdje se pokušava suditi gospodinu Miloševiću. Ovdje se sudi i meni i vama i sudu. Sud istorije ...

SUDIJA ROBINSON: To je dovoljno. To je dovoljno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pošto ste postavili ta pitanja, vi ste opisali ovaj Sud kao monstrozni Sud, a vaš omiljeni političar je i dalje Vojislav Šešelj, zar ne?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne, nisam ja, nisam ja, nemojte mi uvijek da spočitavate ono što vi želite da čujete od mene. Nisam rekao da je monstrozni. Kada je u pitanju Sud, ja imam svoje mišljenje. Vama je ono dobro poznato o njemu. A nemojte mi povezivati Vojislava Šešelja. Kada je u pitanju Vojislav Šešelj, ja sa ponosom govorim o njemu, a vjerujem, trebali bi i vi. Ne znam zašto povezujete mene sa Vojislavom Šešeljem. To je jedan častan, čestit čovjek, demokratski raspoložen, evropskih i svjetskih civilizacijskih vrednota.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najš, pretpostavljam da ste završili sa unakrsnim ispitivanjem.

TUŽILAC NAJS: Da.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, da li imate dodatnih pitanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, ja sam vam juče rekao da se ne osećam dobro, a vi ste odbili da to uvažite. Evo sad vam ponavljam. Ne osećam se dobro.

SUDIJA ROBINSON: Kako možete da kažete da sam odbio da to uvažim. Nema nikakve osnove za to. Ja sam dao vrlo konkretna uputstva sudskom službeniku i Sekretarijatu (Registry) da se pobrinu da vas juče posledne pogleda specijalista. Prema tome, potpuno je netačno da nisam prihvatio da se vi ne osećate dobro. Kakav je vaš stav sada? Kako se osećate sada?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Isto kao i juče.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Kej (Kay), da li ste u poziciji da dodatno ispitujete ovog svedoka?

DODATNO ISPITIVANJE: ADVOKAT KEJ

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Ima jedno pitanje u vezi sa kojim želim da postavim pitanje i nadam se da svedok može time da se bavi, mada nisam siguran, ali bi moglo da bude važno. Pokušaću da nađem referencu za to. Vama je pokazan dokument iz dokaznih predmeta Tužilaštva koje potiče od Milana Babića i odnosi se na njegovu odluku da RSK treba da se proglašuje delom Srbije 1. aprila 1991. godine. To je dokazni predmet 352 iz zbirke dokaznih predmeta Tužilaštva, tabulator 36. Da li se sećate tog dokaza?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Vi ste za to rekli da je to bilo poništeno, da nije prihvaćeno. Da li možete da iznesete neke dodatne detalje o odbijanju tog proglašenja u smislu da nam kažete koja je stranka to odbila i kada?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, ne mogu sada, ali kada bi mi se dalo vremena, uzimimo, ja bih to istražio. Nije to problem, ali mislim kao kroz maglu se sjećam da je to neko zaista odbio. I ne samo odbio u Krajini, nego čini mi se i u Srbiji. To nikada nije zaživelo kasnije. Sam slijed događaja je govorio da to nikada nije zaživelo.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Da, vi ste tada u to vreme bili političar. Da li ste vi znali za tu izjavu Milana Babića da će Republika Srpska Krajina postati deo Srbije 1. aprila? Da li ste tada, u to vreme vi znali za to?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, nisam znao, ali znam na osnovu nekih opštih događaja da je bilo bar pričanja, priče među, među običnim svetom, međutim nisam znao za konkretnije poteze, ali uvijek se baratalo da će Krajina biti Krajina u sastavu Jugoslavije.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Vi ste rekli da je to bilo odbačeno. Da li biste mogli da nam date bilo kakve informacije o tome da je Srbija odbacila tu izjavu?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Koliko se sjećam da u Srbiji nikad nije govoreno da se spaja, meni nije poznato da je iko od zvaničnika, čak ni od običnih građana da će Krajina biti sastavni dio Srbije. To mi zaista nije poznato.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Vidite, vama je rečeno da je to bio jedan korak u nizu mnogih koraka koje je preuzela srpska Vlada kako bi anektirala, odnosno

kako bi preuzela kontrolu nad Krajinom. To ste shvatili. Koliko je vama bilo poznato na osnovu vaše uloge u politici, da li je to bio motiv iz Srbije? Da li je to ono na šta vas je upućivala srpska Vlada, bilo vas ili vašu stranku.

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Što se tiče mene, srpska Vlada iz Beograda ili moje stranke, zaista nije upućivala i mislim da ne mene, nego nikoga. Vlast Republike Srpske Krajine počevši od 1990. godine od formiranja onih opština i tako dalje sama se konstituisala. Ona je imala vodeću političku stranku koja je Srpska demokratska stranka koja nikada nije dozvolila da se neko sa strane mješa. Pokojni Rašković to nikada ne bi dozvolio da se Srbija miješa. Ne bi dozvolio čak ni da se gospodin Milošević miješa nikad. Ja mislim da je to poznato svima, je li i tako dalje. Prema tome, ne verujem u nekakvo, da li je ovo donešeno ili ne, meni zaista, ovo, sumnjam u ovaj papir zato što to nije bila ni želja naroda. Narod je želio da se odbrani, a želja Srbije sigurno nije i niko zvaničan niti nezvaničan, koliko ja znam, nikad nije bilo riječi o tome.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Hteo bih da se osvrnem na još neke druge stvari. Novembar 1991. godine, vi ste još uvek u to vreme zvanično bili poslanik u hrvatskom Saboru, zar ne?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da. Novembar 1991. godine? Mislim da tada nismo tada u novembru. Zvanično jesam, ali već je bio prekid komunikacija i fizički nisam mogao prisustvovati.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Da, to sam vas i pitao. Dakle, zvanično ste bili. Ali, recite nam da li ste bili u mogućnosti da učestvujete bilo u kakvim aktivnostima u Saboru tada u to vreme?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Moje aktivnosti su bile vezane za one moje iskaze direktne koje smo juče slušali i još mnogih drugih koje niste imali priliku da čujete. Međutim kasnije hrvatska Vlada nije mi nikada materijale slala. Ja sam njima bio štetan, jer sam postavljao prave stvari na pravom mjestu. Ja sam bio, nisam vam rekao jer mi niste dozvolili juče ni Tužilaštvo mi nije dozvolilo, odmah je prelazilo na druge stvari, fizički napadnut u tom saboru. Fizički sam ja bio napadnut u tom saboru od tih poslanika i došao kući i poslao protestno pismo, jer sam tražio odgovornost Vlade Republike Hrvatske za ono što se zbivalo na terenu i postavio na dnevni red. Prišla su tri čovjeka, ovako kao sad na ovoj sjednici i opsovala me u materinu, da sam četnik, da idem u Beograd, čiju ja Vladu, nemam ja šta tražiti ovdje ...

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam. Hvala vam.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Kakve su vaše veze bile sa Škabrnjom ili sa područjem oko Škabrnje u novembru 1991. godine? Da li ste vi tada u to vreme bili na tom području?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, nisam bio na tom području. U Škabrnji ne. To je druga opština i tu je linija razgraničenja bila i vrlo je teško bilo prisutan biti na liniji. Nisam imao ni potrebe, je li.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Na kojoj udaljenosti od Škabrnje ste se vi nalazili u to vreme?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Benkovac - Škabrnja mislim da nema više od 15 do 20 kilometara, ali ja sam bio još bliže. Na primer, prolazio sam kroz to selo Biljane koje je granatirano svakodnevno. Granatirano je svakodnevno. To je regionalna cesta Benkovac - Biljane - Zadar. Pogotovo Benkovac - Biljane, dole je Zemunik koje je srpsko mjesto i tako dalje. Dakle, gađani su stalno auti, tako da sam stalno bio u blizini, ali ne baš tako blizu.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Da li ste vi bili dovoljno blizu Škabrnji u novembru 1991. godine kako biste mogli da shvatite šta se dešava oko tog sela?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, bio sam u tom Biljane Donje. Najbliže što je to je Biljane Donje, prolazio sam i bio sam tamo kod nekakvih lokalnih naših opštinskih, tih odbornika koje sam od ranije poznavao kada sam ja bio predsednik opštine Benkovac od 1987. do 1988. godine. A to nije baš tako daleko.

ADVOKAT KEJ: Hvala vam. Nemam više pitanja.

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam, gospodine Kej. Gospodine Atlagiću, time ste završili svoje svedočenje. Mi vam se zahvaljujemo što ste došli ovde i svedočili pred Međunarodnim sudom, a sada možete da idete. Gospodine Najs, izvolite.

TUŽILAC NAJS: Na strani 64 u drugom redu stoji očigledna greška. Piše 50 kilometara. Mislim da je svjedok rekao 15 kilometara i na mapi se takođe vidi da se radi o 15 kilometara. Svedok je rekao 15 do 20 kilometara. Evo to mi kaže gospođa Tromp. Dakle 50 kilometara je greška.

SUDIJA ROBINSON: 50 kilometara je greška.

TUŽILAC NAJS: Da. Očigledno je da je 15 do 20 kilometara. Pre nego što sledeći svedok uđe, da li bi bilo zgodno ...

SUDIJA ROBINSON: Ne, nećemo čuti sada argumente o tome. Ako bude bilo potrebno, zatražićemo argumente od strana. Gospodine Kej, da li ćete biti u stanju da ispitujete sledećeg svedoka.

ADVOKAT KEJ: Ne. Možda bismo sada mogli da napravimo pauzu, budući da smo blizu vremena kada pravimo pauzu, pa do recimo 12.30, da vidimo kakva je situacija.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Napravićemo pauzu od 25 minuta.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, mogu li da vas pitam da li ste u stanju da nastavite?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, ja svakako imam nameru da ispitam svog svedoka i to ne može da učini niko drugi. Prema tome, ako vi smatrate da je neophodno sada da se nastavi, ja ću ga ispitivati.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: U redu, gospodine Miloševiću. Nastavićemo, samo da rezimiramo šta se desilo do sada. Smatram da ovo šta ste rekli da nisam uzeo u obzir vaše loše stanje juče, da je to očigledna neistina. Ja sam, naprotiv, naložio da vas pregleda kompetentni lekar i žao mi je što to nije učinjeno. Prema informaciji koju sada imam, specijalista će vas pregledati ili u 15.30 ili u 18.00, tako da imamo još jedan sat do završetka i molim da se uvede svedok. Neka svedok da svečanu izjavu.

SVEDOK BISET: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, sedite. Možete da počnete, gospodine Miloševiću.

GLAVNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobar dan, gospodine Biset (James Bissett). Molim vas predstavite se?

SVEDOK BISET – ODGOVOR: Ja se zovem Džejms Biset. Ja sam građanin Kanade (Canada), bivši kanadski ambasador u bivšoj Jugoslaviji od oktobra 1990. godine do juna 1992. godine. Ja sam ovde u svoje ime, što će reći ne predstavljam svoju Vladu i ne predstavljam nikakvu grupu niti organizaciju. Ja sam ovde zato što sam zamoljen od strane gospodina Miloševića, tačnije od njegovih advokata, da se pojavim kao njegov svedok, tako da sam došao svojom slobodnom voljom i kao slobodan pojedinac, građanin Kanade.

SUDIJA ROBINSON: Možete li da nam kažete nešto o svojoj karijeri i svom obrazovanju?

SVEDOK BISET: Ja sam 36 godina radio u Kanadskoj Vladi (Government of Canada) kao funkcioner u Odeljenju za inostrane poslove (Department of Foreign Affairs) i u Službi za imigraciju (Canadian Immigration Service). Bio sam na čelu te službe od 1982. do 1985. godine. Onda sam bio imenovan za višeg poslanika u Trinidad i Tobagu (Trinidad and Tobago) i u Odeljenju za spoljne poslove (Department of External Affairs) sam tamo radio do 1985. godine. Zatim sam se vratio u Kanadu i prešao u Administraciju za useljenje (Immigration Affairs) i bio sam načelnik te službe pet godina, a posle sam postao ambasador u Jugoslaviji od 1990. godine do 1992. godine. Kad sam napustio Jugoslaviju, pet godina sam radio u Moskvi (Moscow) kao šef jedne međunarodne organizacije koja je imala bazu u Ženevi (Geneva), Međunarodna organizacija za migracije (IOM, International Organisation for Migration). Mi smo pokušavali da Rusima pomognemo da reše problem velikog broja Rusa koji se vraćaju u Rusiju (Russia) posle raspada Sovjetskog Saveza (Soviet Union). U penziju sam otišao 1997. godine, vratio sam se u Kanadu i od tada živim tamo.

SUDIJA ROBINSON: Nastavite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Biset, kao što ste rekli, bili ste ambasador u Jugoslaviji. Sobzirom da ste bili ambasador jedne vrlo velike zemlje, članice NATO-a, kako to da vi ipak želite da svedočite kao moj svedok Odbrane? Zašto?

SVEDOK BISET – ODGOVOR: Želim da svedočim za vas, jer dok sam bio ambasador u Jugoslaviji tih kritičnih godina otkrio sam u kontaktima sa vama da vi činite sve što možete da održite Jugoslaviju kao celinu, kao jedinstvenu državu. Ja sam pažljivo pratio događaje u Jugoslaviji od kako sam otišao odande i nalazim da je vrlo čudno što je jedan od vođa jugoslovenske republike koji je želeo da održi tu zemlju na okupu i koji je sve činio kada je počelo nasilje da saraduje sa međunarodnim organizacijama da se ponovo uspostavi mir u Jugoslaviji, je sada optužen pred ovim Sudom. Vaši postupci i delovanja dok sam ja bio tamo meni govore da postoje drugi, a ne vi koji su pokušavali da razbiju zemlju i koji su inicirali krvoproliće i nasilje, a vi ste činili sve što ste mogli da to sprečite. Iz tog razloga mislim da bi Međunarodni sud trebalo makar da sasluša moje viđenje stvari.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Biset, pošto ste prestali da budete ambasador, vi ste maločas spomenuli da ste nastavili da se interesujete za događaje u Jugoslaviji. Iz kojih ste izvora vi sve sticali saznanja i pratili događaje u Jugoslaviji?

SVEDOK BISET – ODGOVOR: Pratio sam događaje tako što sam pažljivije i detaljnije mogao, čitao sam štampu, gledao televiziju i ispoljavao veliki interes za balkanski region koji me je uvek interesovao. Ja odlično poznajem istoriju i pratio sam događaje što sam bolje mogao. Imam puno prijatelja među bivšim diplomatama sa kojima sam često diskutovao o tome, tako da sam pratio događaje čitajući puno i interesujući se.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste lično i pisali i javno govorili o tim vašim saznanjima. Da li je to tačno?

SVEDOK BISET – ODGOVOR: Da. Tako je. Bio sam šokiran i zgrožen, da budem iskren, kada sam čuo da će moja zemlja zajedno sa drugim NATO zemljama da učestvuje u bombardovanju Jugoslavije, suverene zemlje, a da pri tom nema ni blizu odobrenje Ujedinjenih nacija (United Nations), a taj čin je bio prekršaj Povelje Ujedinjenih nacija (Charter of the United Nations). Ja mogu za sebe da kažem da sam veteran hladnog rata, da sam do tada poštovao i uvažava NATO i shvatao da je NATO štitio zapadne zemlje od moguće sovjetske invazije i bio sam veoma ponosan na to. Ali sam takođe

znao da je NATO jedan savez između nekoliko zemalja i Kanada je bila jedna do zemalja osnivača. U članu 1, Ustava NATO-a vrlo se jasno kaže da NATO neće koristiti nasilje u rešavanju međunarodnih konflikata. Šta više, u članu 1 se kaže da NATO nikad neće ni pretiti silom. Pa ipak, u martu 1999. godine NATO je počeo da bombarduje zemlju koja je bila suverena i koja nije predstavljala nikakvu pretnju ni opasnost za susede zemlje, a NATO poseduje oružje za masovno uništavanje. Jugoslavija je činila samo ono što bi svaka druga zemlja radila na njenom mestu. Pokušavala je da suzbije nešto što je bila oružana pobuna. Tako je rekao i Stejt Department (US Department of State).

SUDIJA ROBINSON: Department of State koje zemlje?

SVEDOK BISET – ODGOVOR: Sjedinjenih Američkih Država (United States of America).

SUDIJA ROBINSON: Sjedinjenih Američkih Država. U redu. Nastavite.

SVEDOK BISET: Mislio sam da je upotreba sile kao pokušaj da se reše neke teškoće u međunarodnim događajima na kraju 20. veka nešto užasno. I sada kada ulazimo, kada smo već ušli u 21. vek mislim da je nasilje još uvek nedopustivo u rešavanju međunarodnih konflikata i zbog toga sam se usprotivio bombardovanju Jugoslavije. Takođe sam često govorio o tome i pisao članke o tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Biset, ovde je u ovim dokumentima koje sam dao uz vaše svedočenje u tabulatoru 2 jedna knjiga Fondacije Lord Bajron za balkanske studije (Lord Byron Foundation for Balkans Studies), kojom se ja ne želim u celini bavim, već želim samo da vam postavim nekoliko pitanja u vezi sa onim što ste vi napisali. Uostalom, ovde je dat samo vaš članak. Druge članke i druge priloge iz ove knjige ja nisam uvodio. Da li je ovo vaš članak, gospodine Biset?

SVEDOK BISET – ODGOVOR: Jeste. To je taj članak koji se zove "Nova diplomatija, stare namere" (New Diplomacy, Old Agenda).

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Postaviću vam samo nekoliko pitanja u vezi sa ovim što ste ovde napisali. Rekli ste na početku, to je već u prvom pasusu vašeg članka: "Ima nekoliko razloga što je Jugoslavija razbijena,

međutim jedan od najvažnijih razloga tragedije je neuspeh zapadne diplomatije". Zašto ste to napisali?

SVEDOK BISET – ODGOVOR: Jer je to moje ubedenje da je to jedan od glavnih uzroka tragedije koja se desila. Kada su Hrvatska i Slovenija izrazile svoju želju da se odvoje od Jugoslavije, bilo je još uvek više nego dosta vremena da zapadne zemlje i Evropska zajednica (European Community) obezbede da ukoliko narodi u tim zemljama žele da se odvoje da se to obavi na miran način i na način koji će biti pravedan i prema drugoj strani jednačine, a to je ostatak Jugoslavije. Na žalost, to se nije desilo i tek pošto je Slovenija nasilno preuzela granične prelaze prema austrijskoj granici, savezna Vlada je naložila armiji da uđe u Sloveniju i da uspostavi ponovo red. Tamo su počele borbe i kao što znamo to se prelilo u Hrvatsku i nasilje se nastavilo. Meni se činilo da i pre nego što je nasilje počelo Evropska zajednica je mogla da interveniše, da bude posrednik u ovom sporu i da iskoristi uticaj koji je imala kod Slovenije i Hrvatske, da obezbedi tu secesiju na ustavan i zakonit način, bez nasilja. Oni to nisu učinili. Osim toga, neki članovi Evropske zajednice, pre svega, Nemačka (Germany), su podsticali odvajanje Slovenije i Hrvatske i ohrabivali ih u tome. Znamo da su neke zapadne zemlje, na primer, Mađarska (Hungary), slale oružje u Hrvatsku i Sloveniju, da su naoružane grupe formirane u tim zemljama i međunarodna zajednica u celini imala je vrlo veliku najavu i vremena da reaguje znajući da se nešto sprema u Jugoslaviji što nije dobro, međutim ništa nije učinjeno da se spreči nasilje, da se spreči njegovo širenje i da se deluje posrednički u sporu dok nije postalo prekasno. Zato ja to nazivam neuspehom i propašću zapadne diplomatije. Mogu i da elaboriram. Mislim da je jedan deo problema to što su se svi ovi događaji odvijali u senci Sporazuma u Mastrihtu (Maastricht Treaty), raspada Sovjetskog Saveza, pada Berlinskog zida (Berlin Wall) i druge zemlje bile su preokupirane drugim problemima i ignorisale su Jugoslaviju i događaje u njoj. To je sa jedne strane. Sa druge strane, naravno, Nemačka je sasvim namerno i svesno podsticala odvajanje Hrvatske i Slovenije. Ja to nazivam neuspehom diplomatije zato što je bilo dovoljno vremena da se unapred reaguje i da se obezbedi da ukoliko mora da se raspadne Jugoslavija, da to bude učinjeno mirno i na zakonit način.

SUDIJA ROBINSON: Hvala, gospodine Biset. Biću vam zahvalan ukoliko vaši odgovori budu malo kraći.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Korak dalje gospodine Biset. U trećem pasusu ovog vašeg članka, govoreći o Jugoslaviji vi kažete: "Njihove etničke razlike su bile često iskorišćavane od strane spoljnih sila i oni su ih koristili da bi podelili narod i da bi ga rascepili etničkom mržnjom i nasiljem". Možete li to da komentarišete?

SVEDOK BISET – ODGOVOR: Ja sam to stavio u kontekst istorije Balkana, a istorija Balkana je uvek pokazivala da kada intervenišu spoljne sile, domaće stanovništvo počinje da se bori i to rezultira religijskim i etničkim nasiljem. To nije nešto novo na Balkanu. To se dešava već vekovima. Dešavalo se u vreme Otomanske imperije (Ottomans Empire), zatim Austrougarskog carstva (Austro-Hungari), nacista u Drugom svetskom ratu, komunista posle rata, a od nedavno učesća angažmana NATO-a u Jugoslaviji. Ove spoljne sile često tamo intervenišu ne u interesu lokalnog stanovništva tamo gde jesu problemi, već da bi ostvarili svoje vlastite ciljeve, ciljeve svoje politike tako što se angažuju na Balkanu. To se dešava već godinama i šteta što se ponovo desilo devedesetih godina i to sam mislio kada sam rekao da istorija pokazuje da spoljno uplitanje ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, to je dovoljno o istorijskom kontekstu. Sada biste trebali da vodite svedoka na iskaz koji je direktnije vezan za period koji mi razmatramo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Biset, na drugoj strani vi u trećem pasusu odozdo pominjete prerano priznanje Slovenije i Hrvatske od strane Evropske unije (European Union). Nadam se da to možete da vidite. Vi kažete, "preuranjeno priznanje Slovenije i Hrvatske od strane Evropske zajednice". Molim vas da pročitate. Molim vas pročitajte sami.

SVEDOK BISET – ODGOVOR: Žao mi je. Ne mogu da nađem.

SUDIJA KVN: Strana 56.

SUDIJA ROBINSON: Četvrti paragraf odozgo.

SVEDOK BISET – ODGOVOR: "Preuranjeno priznanje Slovenije i Hrvatske od strane Evropske zajednice koje je prošireno pod intenzivnim pritiskom Nemačke u Maastrichtu (Maastricht) 1991. godine garantovalo je da se raspad Jugoslavije neće rešiti mirnim putem. Ponovo je zapadna intervencija povećala i iskomplikovala Balkanski problem". Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pre nego što odgovorite, dakle to je vreme na koje se vi osvrćete u kome ste vi, kako ste i sami naglasili na početku, upravo u Jugoslaviji u srcu događaja bili ambasador Kanade u Jugoslaviji u to vreme?

SVEDOK BISET – ODGOVOR: To je tačno. Pod ovim pasusom sam mislio sledeće. Insistiranje Nemačke na priznavanju Slovenije i Hrvatske bilo je preuranjeno, jer kada su Hrvatska i Slovenija priznate, one su izgubile interes da sede sa drugim stranama i pregovaraju o razdvajanju, jer je to bio svršen čin. Njihove vođe više nisu imale interes da se vrate za pregovarački sto i da pokušaju da reše pitanje nasilja koje se pojavljivalo, da se reši pitanje nacionalnog duga, podele imovine i sve druge stvari koje dolaze na red kada dođe do odvajanja zemalja iz unije. Nisam jedini koji je smatrao da će pritisak Nemačke koji je doveo do preuranjenog priznavanja nezavisnosti biti garancija da će se nasilje i krvoproliće nastaviti u Jugoslaviji. Bilo je mnogo drugih posmatrača koji su dali isti taj komnetar.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Biset, vi ste u Jugoslaviju došli u momentu kada je ona već bila zahvaćena krizom. Šta su po vašem nalazu tada, vašem iskustvu bili ključni elementi u toj krizi?

SVEDOK BISET – ODGOVOR: Mislim da je bilo jasno da je kriza bila u toku i da se Jugoslavija raspada. Slovenija, svakako i Hrvatska, moguće i Bosna su težile da se odvoje i formiraju nezavisne države. I to je bila kriza. I tome je usledila dodatna kriza u tome što je postojao potencijal da izbije nasilje i to pogubno nasilje, jer su sve republika formirale paravojne formacije, delile oružje narodu. U nekim delovima Jugoslavije civilne vlasti su se raspdale, ljudi su se bojali i ono što sam mogao da vidim kada sam stigao je da tamo postoji potencijal za strašnu tragediju i da je vrlo teško postići da Evropska zajednica, a posebno Sjedinjene Američke Države se angažuju tako što će se pobrinuti da se problemi reše i osigurati da se nasilje ne nastavi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta ste u to vreme kada ste vi došli i u toku vašeg boravka cenili, kakav je položaj Srba u Hrvatskoj, upravo u to vreme kada ste vi došli tamo?

SVEDOK BISET – ODGOVOR: Pa, to je bilo vrlo zabrinjavajuće. Izborom gospodina Tuđmana i njegove stranke, kada su oni pobedili na izborima i proglasili da u suštini žele da se odvoje od Jugoslavije i čak rekli da žele da obnove stare istorijske hrvatske granice koje bi obuhvatile i dobar deo Bosne, povratak starih ustaških simbola, šahovnice, zatim njegova dela otpuštanja

velikog broja Srba sa javnih poslova iz javne službe, sve je to bilo preteće za Srbe koji su živeli u Hrvatskoj. 12 posto stanovništva su bili Srbi i malo ih je bilo tu čiji očevi i dede i pradede nisu bili tu i izloženi ustaškom genocidu pre 50 godina i to ih je brinulo. Mislili su da će se ponoviti događaji iz aprila i ranog leta 1941. godine, da će se 1991. godine to ponoviti. Tako da su oni bili zabrinuti, jako zabrinuti, uplašeni i kao što znamo, mnogi od njih su uzeli oružje i odlučili da ako se Hrvatska odvoji da oni ne žele da se to desi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kad ste vi došli u Jugoslaviju i za vreme vašeg boravka, a on je pretežno bio u Beogradu pretpostavljam, jer je tamo bila vaša ambasada i tamo ste živeli, da li ste u Beogradu, u Srbiji primetili postojanje bilo kakve diskriminacije na nacionalnoj osnovi prema bilo kome?

SVEDOK BISET – ODGOVOR: Ne, ne mogu da kažem da sam primetio. Beograd je bio moderan kosmopolitski grad. Tu su bile velike etničke grupe Albanaca, Muslimana, Roma i svakako nisam primetio bilo kakvu diskriminaciju ili bilo kakve predrasude.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pogledaćemo nekoliko stvari koje se tiču kosovske, ovoga što se ovde naziva kosovska optužnica u paragrafu 85 stoji. "Tokom osamdesetih godina Srbi su izražavali zabrinutost zbog diskriminacije koju je prema njima sporovodilo pokrajinsko rukovodstvo na čijem su čelu bili kosovski Albanci, dok su kosovski Albanci izražavali zabrinutost zbog ekonomske zaostalosti i zahtevali veću političku liberalizaciju i status republike za Kosovo. Od 1981. godine pa nadalje kosovski Albanci su izlazili na demonstracije koje su Vojska SFRJ i policijske snage Srbije suzbijale." Da li su prema vašim saznanjima gospodine, završen citat, dakle da li su prema vašim saznanjima i prema onom šta je vama bilo poznato, bili ste tamo dve godine, ovi navodi tačni?

SUDIJA ROBINSON: Ovde ima nekoliko navoda. Dajte da razmatramo jedan po jedan gospodine Miloševiću. Prvi je da su Srbi izražavali zabrinutost zbog diskriminacije koju je prema njima sprovodilo pokrajinsko rukovodstvo na čijem su čelu bili kosovski Albanci?

SVEDOK BISET: Da. Bio sam upoznat sa tim. Nisam bio očevidac toga, ali sam bio upoznat da je bilo žalbi da su posebno tokom osamdesetih godina Srbi bili istisnuti sa Kosova delima Albanaca i da su se osećali ugroženim.

SUDIJA ROBINSON: Drugi navod je da su kosovski Albanci izražavali zabrinutost zbog ekonomske zaostalosti i zahtevali veću političku liberalizaciju i status republike za Kosovo?

SVEDOK BISET: Da i toga sam svakako bio svestan. Kosovo je bila jedna od najsiromašnijih republika u federaciji. Ne znam koliki im je bio prihod, ali vrlo mali u poređenju sa Hrvatskom ili Slovenijom. Sa druge strane, dobro se sećam da sam odlazio u posetu Sloveniji i sastao se sa tadašnjim rukovodstvom i da su mi oni rekli da razlog zbog kojeg žele da se odvoje, jedan od primarnih razloga je da su, ustvari, siti subvencioniranja Kosova i trošenja svih tih para na subvencioniranje Kosova. Mislim da nema sumnje da taj ekonomski razvoj, odnosno kada je reč o Kosovu, ta ekonomska zaostalost je bila prisutna na Kosovu osamdesetih, ali mislim da standard života koji je bio na Kosovu osamdesetih je bio bolji nego sada. To je moj lični komentar.

SUDIJA KVON: Ambasadore, vi ste rekli da je Kosovo bilo jedna od republika. Govorili ste o statusu republike Kosova?

SVEDOK BISET: Pa, Albanci su oduvek želeli status republike za Kosovo, a oni su ustvari dobili položaj autonomne pokrajine koji je bio gotovo isti kao status republike. Njihov nezvanični vođa u to vreme, Rugova (Ibrahim Rugova, koji je na žalost nedavno preminuo, bio je zainteresovan, mislim, ne toliko da postanu republika, već da postanu nezavisna država. I to je bio njegov cilj. Ali njegov cilj je bio da se to ostvari mirnim putem.

SUDIJA ROBINSON: A poslednji navod je da od 1981. godine pa nadalje kosovski Albanci su izlazili na demonstracije koje su vojska SFRJ i policijske snage Srbije suzbijale?

SVEDOK BISET: Da. Ponovo, ja nisam bio tamo u to vreme, ali svakako kad god je bilo nasilja, bilo da se ono dešavalo na Kosovu ili na nekom drugom mestu u Jugoslaviji, služba bezbednosti se trudila da učini sve kako bi to sprečila, zaustavila i kako su mnogi posmatrači na to ukazali, često se to uradilo sa izvesnim stepenom brutalnosti.

SUDIJA BONOMI: Vaš komentar je zabeležen kao “kad god je došlo do nasilja”, a pitanje se odnosilo na demonstracije i da su policijske snage pokušavale da suzbiju demonstracije, policijske snage i vojska.

SVEDOK BISET: Tačno. Ali često su te demonstracije postajale nasilne. Ja sam lično bio u Beogradu 1991. godine kada te demonstracije nisu uvek bile mirne demonstracije u kojima ljudi marširaju sa parolama. Često su bacali kamenje i palili, pljačkali. Često je bilo nemira. I kad se to dešavalo, onda se policija umešala i to u značajnom broju. Ja sam takođe video demonstracije u Beogradu koje su bile mirne, u kojima su demonstrirali studenti noseći parole, a policija tada nije intervenisala.

SUDIJA ROBINSON: Da, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Biset, vi ste, budući ambasador u Jugoslaviji, jedan deo svog mandata bili naimenovani i za ambasadora u susednoj zemlji Albaniji (Albania). Je li to tako?

SVEDOK BISET – ODGOVOR: Da, to je tačno. Ja sam takođe bio kanadski ambasador za Albaniju, ali sam bio stacioniran u Beogradu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali ste imali prilike da se upoznate i sa Albanijom i da putujete u Albaniju. Je li to tačno?

SVEDOK BISET – ODGOVOR: Da, to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste pravili neko upoređenje u pogledu stanja u Albaniji i stanja na Kosovu? Ne govorim o stanju u Jugoslaviji, nego stanja na Kosovu i Metohiji, kada je reč dakle pre svega o Albancima.

SVEDOK BISET – ODGOVOR: Pa, nije se moglo izbeći takvo upoređivanje. Albanija je u to vreme bila izuzetno siromašna. Mislim da je u to vreme bilo skoro 90 posto nezaposlenih. Tokom moje prve posete niko nije radio na poljima. Bila su napuštena državna imanja. U Tirani (Tirana) desetine hiljada mladih ljudi nisu imali šta da rade i želeli su da pređu u Italiju (Italy). U poređenju sa Kosovom, Albancima na Kosovu je bilo mnogo, mnogo bolje i ja bih često video Albance sa Kosova u Albaniji kako se voze svojim kolima, dobro obučeni, troše svoj novac. Naravno, Albanci iz Albanije su zavideli kosovskim Albancima. Standard života na Kosovu po slovenačkim

standardima je bio vrlo nizak, ali u poređenju sa Albanijom standard života kosovskih Albanca nije bio tako loš.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U paragrafu 79 kosovske optužnice između ostalog stoji: "Početkom 1989. godine Skupština Srbije je predložila amandmane na Ustav Srbije kojima će Kosovu biti oduzeta većina autonomnih ingerencija uključujući i" *et cetera, et cetera* "kontrolu nad policijom, obrazovnom, ekonomskom, izbor zvaničnog jezika kao i pravo veta na dalje promene Ustava Srbije". Da li je to tačno po vašim saznanjima i prema onome što je bilo poznato vama, vašim kolegama u diplomatskom koru? Da li su ovi navodi tačni?

SVEDOK BISET – ODGOVOR: Pa, navodi su tačni. Kosovo je izgubilo pravo veta na zakone u Srbiji, ali po mom ličnom iskustvu u to vreme 1990. godine Albanci su izabrali, kao rezultat njihovog protesta zbog gubitka autonomije i prava veta time što su se povukli iz saveznih institucija. Oni su takođe odbili da plaćaju porez na prihod i želeli su da sami vode svoje zdravstve službe, svoje penziono osiguranje, penzionu službu i ustvari, oni su bili ti koji su se odvojili od savezne Vlade. Oni više nisu želeli da učestvuju u izborima niti da prisustvuju sednicama parlamenta. Oni su se jednostavno povukli i organizovali paralelne organe. U stvari, vlasti Jugoslovenske federacije su se takođe na izvestan način povukle, one se nisu njima više bavile i tako da su se malo uplitala u njihov rad, osim što su savezne institucije održavale red i mir u pokrajini. Ali bilo je vrlo malo nasilja, ako je uopšte i bilo nasilnih akata sve do 1998. godine nakon pojave OVK-a (Ushtria Clirimtare e Kosoves). Tada je počelo da se pojavljuje i nasilje na Kosovu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo da se zadržimo na ovom pitanju koje je u paragrafu 87 rečeno. Kaže: "Krajem 1990. godine i tokom cele 1991. godine hiljade kosovskih Albanca: lekara, nastavnika, profesora, radnika, policajaca i državnih službenika otpušteno je sa posla". Vi ste tada bili tamo. Da li je to tačno?

SVEDOK BISET – ODGOVOR: Koliko je meni poznato, oni nisu otpušteni. Oni su se jednostavno dobrovoljno povukli sa svojih funkcija i nastavili su da obavljaju svoj posao u okviru paralelne vlasti.

SUDIJA ROBINSON: A na čemu su zasnovana vaša saznanja?

SVEDOK BISET: Pa na izveštajima koje sam dobijao od službenika koji su odlazili na Kosovo i razgovarali sa ljudima i njihovih ličnih rasprava sa nekim albanskim delegacijama koje su dolazile u Beograd i razgovorima sa kolegama diplomatama. I to su otprilike bile moje osnove mojih saznanja.

SUDIJA ROBINSON: A vi ste onda naravno slali u svoju zemlju izveštaje o situaciji ...

SVEDOK BISET: Da.

SUDIJA ROBINSON: O Kosovu?

SVEDOK BISET: Da, naravno.

SUDIJA ROBINSON: A izveštaji koje ste slali sadržali bi ovakve ocene?

SVEDOK BISET: Pa, ne mogu da se setim koliko sam poslao izveštaja, ali u njima se opisivala ova situacija svakako.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Biset, u paragrafu 91 stoji da je "Slobodan Milošević imao kontrolu nad saveznom kao i nad republičkom Vladom kao i ličnostima sa kojima je međunarodna zajednica pregovarala" i tako dalje. Dakle, u vreme kada ste vi bili u Beogradu ko je bio predsednik savezne Vlade? Da li možete da se setite?

SUDIJA ROBINSON: Samo trenutak, gospodine Miloševiću. Kada ste citirali taj paragraf vi ste propustili reč "*de facto*". Ako ćete da citirate paragraf, onda ga morate citirati u celini, jer ovde se navodi da ste vi imali *de facto* kontrolu nad saveznom kao i nad republičkom Vladom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam bio predsednik Republike Srbije u to vreme, kao što znate, gospodine Biset. Ovde se kaže da sam imao *de facto* kontrolu nad saveznom Vladom. Vi ste bili u to kritično vreme upravo u Beogradu. Da li je to tačno da sam ja imao *de facto* kontrolu nad saveznom Vladom?

SVEDOK BISET – ODGOVOR: Pa, šta znači *de facto* kontrola? Što se mene tiče ja nisam video nikakve dokaze za to. Ako uzmemo primer savezne vojske, mislim da je savezna vojska bila pod kontrolom saveznih vlasti. Što se mene

kao ambasadora ticalo, a mislim da su i drugi ambasadori to smatrali, mislim mi smo sledili zakone i bavili se saveznim organima koji su se bavili saveznim poslovima. Na primer, vojskom i mi smo razmatrali različita pitanja koja su se ticala republika, a kasnije smo mogli da vidimo da dolazi do otvorenih sukoba i dezintegracije u saveznim organima u funkcionisanju saveznih organa. I to je bila jedna drugačija situacija. Ponekad je bilo teško shvatiti ko je taj koji kontroliše, ako bilo ko kontroliše određene funkcije koje je u to vreme obavljala vlada u Jugoslaviji. Ali u vreme kada sam ja bio tamo postojala je jasna podela između saveznih vlasti i republičkih vlasti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Biset, ja sam od druge strane ovde u skladu sa njihovim pravilima dobio neke vaše telegrame, dakle oni su iznačeni u ovim materijalima u propratnom pismu koje sam ja dobio, "kablovska poruka kanadskog ambasadora Džejmisa Biseta upućena Kanadskoj Vladi u vezi sa sastankom sa Miloševićem". Na žalost, pre nego što vam postavim pitanje, na žalost gospodine Biset ja sam dobio ovde samo tri telegrama. Recite mi samo radi nekog poređenja, koliko ste otprilike, znam da to ne možete da kažete tačno, koliko ste vi otprilike telegrama poslali za vreme vašeg mandata u Jugoslaviji od kraja 1990. godine do sredine 1992. godine kada ste napustili zemlju?

SVEDOK BISET – ODGOVOR: Poslao sam mnogo telegrama. Svakako više od tri. Ne mogu čak ni da dam procenu. Naravno, bilo je uobičajeno u našoj ambasadi da službenici koji su se bavili političkim pitanjima šalju telegrame i oni su slali jako puno telegrama. Ja to nisam potpisivao, ali bilo je uobičajeno ako je reč o nekom vrlo važnom događaju ili važnom pitanju, poseti važnog zvaničnika ili ako je neko uložio demarš, da tako kažem na diplomatskom jeziku, da onda ja napišem telegram i potpišem ga. Ali koliko sam ih poslao? Pa, možda tri ili četiri nedeljno ili približno toliko. To je takođe dobrim delom zavisilo i od toga ko je radio u ambasadi u tom trenutku, zatim da li su bili praznici i slične stvari.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali red veličina o koje govorite je tri ili četiri nedeljno?

SVEDOK BISET – ODGOVOR: Da, i to se razlikovalo od nedelje do nedelje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Mi za ceo ovaj vaš period ovde imamo samo ovaj zaista krajnje mali broj, ali ja ću pokušati iz ovoga šta ste

vi napisali, ovaj telegram se nalazi u tabulatoru 1. Možete da ga nađete u dokumentima koji se nalaze pred vama. Da li ste našli, gospodine Biset?

SVEDOK BISET – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U vašem telegramu navodite šta sam ja radio kratko vreme pre tog susreta. Kažete: "Predsednik je rano ujutro stavio svoj potpis na deklaraciju EZ-a dozvoljavajući posmatračima EZ-a da deluju u Hrvatskoj. Složio se sa Međunarodnom konferencijom o bivšoj Jugoslaviji (International Conference on the Former Yugoslavia), o kakvoj se deklaraciji radi? O kakvom sporazumu dakle koji ovde pominjete u svom telegramu i u vezi sa mnom?"

SVEDOK BISET – ODGOVOR: Ovo je bila deklaracija koja je pozivala na razoružavanje srpskih snaga koje su se borile u Hrvatskoj protiv hrvatskih snaga. Apelovalo se na njihovo razoružavanje i povlačenje i na povlačenje hrvatskih snaga iz delova Hrvatske koje naseljavaju Srbi, znači povlačenje zaraćenih snaga i jedno pohranjivanje oružja, koliko se sećam, u nekom aranžmanu za vreme prekida vatre.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A šta je bio smisao dolaska posmatrača Evropske zajednice (European Community Observer Mission)? U to vreme to je još bila Evropska zajednica. Na koji prostor su oni dolazili i sa kojim zadatkom? Da li se sećate toga?

SVEDOK BISET – ODGOVOR: Da, sećam se. To je bio jedan deo te deklaracije da Evropski posmatrači dođu u delove Hrvatske gde ima srpskog stanovništva, da zaštite to stanovništvo i da obezbede da među njima i Hrvatima ne bude novih sukoba.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi navodite da ste izrazili zadovoljstvo i ovde ja citiram ovo što vi pišete u svom telegramu: "Što je Srbija zajedno sa ostalim republikama i saveznom Vladom Jugoslavije složila sa odredbama deklaracija Evropske zajednice".

SVEDOK BISET – ODGOVOR: Da, to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Biset, vi pominjete ovde druge republike, pominjete saveznu Vladu. E sada vas podsećam na onaj paragraf koji sam vam pročitao malopre, na deo njegov kako sam ja imao *de facto* kontrolu nad saveznom kao i nad republičkom Vladom i ličnostima sa kojima je međunarodna zajednica pregovarala o nizu mirovnih planova i

tako dalje. Vi navodite da je u prihvatanje deklaracije EZ-a učestvovala Srbija i druge republike i savezna Vlada. Da li se ovo uklapa jedno sa drugim, ovo šta sam vam pročitao, šta ste vi napisali u ovom vašem telegramu?

SVEDOK BISET – ODGOVOR: Koliko ja vidim, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, ko je učestvovao u usvajanju ove deklaracije? Da li samo Srbija ili su sve republike ravnopravno učestvovala i Savezna Vlada? Da li je tu nekakav poseban položaj Srbije ili je ona tu ravnopravno sa drugim republikama i da li se tu pojavljuje savezna Vlada kao federalna vlast?

SVEDOK BISET – ODGOVOR: Pa, što se tiče savezne Vlade, naravno da su bili prisutni u svom svojstvu, jer Jugoslavija je još uvek postojala u to vreme i koliko ja znam, sve druge republike su takođe učestvovala, mada ne mogu da se zakunem u to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi dalje govorite u svom telegramu, a o našem razgovoru i ovde citiram ovaj deo gde se navodi, pominjete da ja ukazujem na "vi kažete da sam ja ukazao na nerazumevanje naših razlika koje nas dele, nas i Hrvate, Srbe i Hrvate i nerazumevanje koja za to pokazuje Evropska zajednica".

SVEDOK BISET – ODGOVOR: Sledeća strana.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koje sam vam ja razloge izneo za ono šta sam naveo kao nerazumevanje, ovo šta vi kažete "nerazumevanje Evropske zajednice, neslaganja između Srbije i Hrvatske i odluke Evropske zajednice"?

SVEDOK BISET – ODGOVOR: Mislim da je to objašnjeno dalje u telegramu. Vi ste se brinuli zbog toga što Evropska zajednica u vidu svojih predstavnika mnogo simplifikuje tekuću situaciju i konflikt koji se odigrava u Hrvatskoj između srpskog stanovništva i hrvatskog stanovništva i da su oni od početka zauzeli stav da je to krivica Srbije. To je to šta je vas brinulo. Evropska zajednica koja se već uključila kao posrednik, samim tim na početku pokazuje da ima predrasuda i da je pristrasna, protiv Srbije i protiv savezne Vlade. Takođe ste izrazili svoju zabrinutost zbog Nemačke čiji je ministar inostranih poslova u to vreme, Genšer (Hans-Dietrich Genscher), odbijao da sasluša bilo kakav stav ili mišljenje koje prezentuje srpska strana. Govorili ste mi u to vreme da ste potpisali taj dokument u interesu iznalaženja mirnog rešenja

i sprečavanja daljnjih borbi, ali da niste bili zadovoljni time što Evropska zajednica čini to šta čini i da oni nisu u pravu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite, sobzirom na vaše iskustvo i saznanja iz tog vremena, da li je po tim vašim saznanjima postojalo to što sam ja naveo kao ove “preveliko pojednostavljivanje medijske prezentacije događaja” i tako dalje?

SVEDOK BISET – ODGOVOR: Sigurno jeste bilo tačno. To je bila realnost i to je bio deo svih problema koji će se kasnije pokazati tokom pregovora Jugoslaviji odmah od početka, od trenutka kada je Jugoslovenska narodna armija po nalogu saveznog premijera ušla u Sloveniju, sve velike medijske kuće u svetu predstavljale su to kao napad jedne srpske vojske protiv male jadne Slovenije. A ja mislim da je od samog početka medijsko predstavljanje događaja u Jugoslaviji bilo takvo da su Srbi uvek bili loši momci, zlotvori, a drugi su bili dobri momci ili žrtve i da je to bilo jedno preveliko pojednostavljivanje koje je bilo takvo zbog toga što su takve potrebe moderne televizije da se previše komplikovani događaji predstavljaju malo jednostavnije, crno-belo. I tako je od početka to imalo odraza i uticaja na događaje u Jugoslaviji i bilo je vrlo teško dobiti jednostavnu sliku iz medija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vi kažete, gospodine Biset, da je postojao neki opšti pravac ili matrica tog uprošćenog iskrivljenog i pristrasnog medijskog predstavljanja situacije na štetu Srba?

SVEDOK BISET – ODGOVOR: To je moje lično mišljenje, ali ja sam dugo gledao televiziju, recimo Si-En-En (CNN) dok su trajali sukobi u Sloveniji i mislim da je vrlo jasno, iako je Džejms Bejker (James Baker) koji je tada bio ministar spoljnih poslova SAD-a i koji je rekao saveznom premijeru Markoviću koji je uzgred budi rečeno bio Hrvat, da ukoliko se Slovenci otcepe i ukoliko se pošalje vojska da reši to pitanje, da SAD to neće osuđivati. To je nešto što sam ja čuo, znači nije iz prve ruke, ali čuo sam to od ambasadora SAD-a u to vreme Cimermana (Warren Zimmerman). I uprkos tome, kažem, način na koji je to prezentovano na televiziji u Sjedinjenim Američkim Državama je bio sasvim drukčiji i predstavljalo se, kao što sam rekao, kao da jedna vojska koju vode Srbi koji vrši invaziju nad jednom malom Slovenijom, iako je to bila savezna vojska. Takvo je bilo i javno poimanje tih događaja u to vreme upravo zbog takve prezentacije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kakvo je bilo poimanje ovih događaja koje pominjete u svom telegramu koji su bili predmet razgovora između vas i mene tada, dakle događaja u Hrvatskoj iz tog vremena?

SVEDOK BISET – ODGOVOR: Ja mislim da ste o tom pitanju mislili da kažete da se to pojednostavljivanje događaja pothranjivalo nepoznavanjem istorije Balkana i istorije događaji u Jugoslaviji tokom Drugog svetskog rata i mi smo o tome razgovarali da je deo problema za mnoge pregovarače koji su se uključili kao posrednici u tome što oni ne znaju da je tokom Drugog svetskog rata izvršen genocid u kome je stradalo otprilike, ne zna se tačno, ali minimum 700.000 Srba, Jevreja i Cigana i da je vrlo važno da međunarodni pregovarači budu svesni slabih tačaka i osetljivosti raznih strana u sukobu i psihološkog efekta koji to ima na Srbe koji žive u Hrvatskoj. I vi ste rekli da nije dovoljno shvaćeno i da se ne radi o tome da Srbi u Hrvatskoj žele da se pridruže Srbiji, već da se radi o tome da su Srbi veoma uplašeni tim idejama koje propagira Tuđman i pomisli da bi Tuđmanov režim mogao da ponovi ono što im se desilo 1941. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Biset, da li vi iz tog vremena i tog iskustva cenite da je izveštavanje medija o događajima bilo iskrivljeno?

SVEDOK BISET – ODGOVOR: Da, da. Ja izričito mislim da je bilo iskrivljeno i to ne samo u medijima, već i u Evropskoj zajednici koja je nastupala kao posrednik u ovim sporovima. Evropska zajednica je pretila Srbiji i Saveznoj Vladi sankcijama, a nije ni pominjala mogućnost sankcija prema Hrvatskoj. Sankcije je trebalo da se uvedu Srbiji i mislim da od samog početka ova pristrasnost i iskrivljavanje su postojali i svi pokušaji da se dođe do mira su bili znatno otežani zbog te okolnosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A šta je ...

SUDIJA ROBINSON: Poslednje pitanje pre završetka rada za danas.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Gospodine Biset, šta je po vašim saznanjima bio uzrok i poreklo tako iskrivljenog i pristrasnog informisanja?

SVEDOK BISET – ODGOVOR: To je veoma teško pitanje. Mislim da sam već pokušao da objasnim. Što se tiče medija, radi se o tome da današnji novinari nemaju vremena da ulaze duboko u istoriju balkanskog regiona. Većina novinara nema pojma gde je Kosovo, bar u Severnoj Americi. Mnogi od njih nisu ni čuli o tim mestima koja su se odjednom našla u žiži interesovanja

i na glavnim vestima. Oni treba da izveštavaju o tome, a nisu pre toga imali vremena da se obaveste, tako da dolazi do prevelikog pojednostavljenja. To ne znači da oni to namerno rade, ali jednostavno tako se dešava. Hteo sam samo još da dodam da dok nisam stigao u Hag, nisam znao da su ovi telegrami ovde. Da je bilo na meni da biram, ja bih možda izabrao druge telegrame, a ne ove.

SUDIJA ROBINSON: Možda ćete kasnije imati priliku da ih pogledate.

SVEDOK BISET: Ne, ne radi se o tome. Ja sad imam primerak.

SUDIJA ROBINSON: Ja mislim na druge telegrame koje trenutno nemate. Gospodine Miloševiću, da li želite da tabulatori 1 i 2 uđu u dokazni materijal?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da, svakako.

SUDIJA ROBINSON: Da. Oni su prihvaćeni.

sekretar: Časni Sude, ova zbirka dokumenata za svedoke biće dokazni predmet D 335.

SUDIJA ROBINSON: Prekidamo do sutra u 9.00. Gospodine Miloševiću, moram da vas obavestim da je sada vaš pregled zakazan za 17.00.